

STILETTEN

NR 3/90 ÅRGÅNG 5 UTGES AV STOCKHOLMSFÖRENINGEN FÖR INDEPENDENT LIVING

STIL PÅ FRAMMARSCH

STILETTEN

Sveriges enda facktidskrift på personlig assistans området

STIL, Stockholmskooperativet för Independent Living, är partipolitiskt obundet men arbetar handikappolitiskt

för mer personlig makt åt människor med funktionshinder genom kontroll över de tjänster som vi behöver för att leva ett liv på lika villkor

mot förtryck och diskriminering av människor med funktionshinder.

STIL betraktar sig som en del av Independent Living-nätverket, den internationella medborgarrättsrörelsen för människor med funktionshinder.

Stödmedlemskap i STIL är öppet för alla. Medlemskap med rösträtt förutsätter eget behov av personlig assistans.

Avgifter

Medlemskap med rösträtt 100 kr/år
Stödmedlem 75 kr/år

Enbart prenumeration 100 kr/år

Postgirokonto 736670-1
Prenumeration ingår i medlemsavg.
för myndigheter, organisationer m. fl.

Styrelsen

Ordförande	Adolf Ratzka *	08-32 59 89
v.ordf	Bengt Elmén *	08-94 98 71
Kassör	Lilian Persson *	0750-23872
Sekreterare	Sonja Ek *	0750-226 42
Övriga ledamöter	Yngve Beijersten *	08-751 51 37

Suppleanter	Simona Petré *	08-41 56 68
	Ingela Skyllberg *	08-604 72 38
	Siv Rodrick *	08-32 39 20
	Kirsten Zell-Jensen ;*	08-58 37 56

STILETTEN ges ut oregelbundet

Redaktörer för numret: Sonia Ek *, Ulla Linnander *, Siv Rodrick *,
Silvia Frykman *, Adolf Ratzka *

Ansvarig utgivare Adolf Ratzka*

Layout för numret: Sonia Ek *

Postadress STIL

Magnus Ladulåsgatan 49

180 65 Stockholm Tel. 08/ 720 19 90 Fax 720 19 10

Besöksadress Magnus Ladulåsgatan 49

* Vi har satt detta tecken bakom de personer som har behov av personlig assistans. Därmed vill vi klargöra att vi betraktar behov av personlig assistans som merit och avgörande förutsättning för att arbeta i STIL. Vi vill visa att vi talar i egen sak, ur egen erfarenhet. Det är vi som är de bästa experterna på våra behov.

Detta nummer innehåller

Ledaren	4
1991 = Valår	5
Vad är egentligen den offentliga sektorn ?	6-7
En mardröm	8
Morgnar	9
Independent Livingrörelsens Ideologi i Sverige	10
Öppna brev	11
Det bidde ingenting	12
Trafiknyhet i Skara	13
Rapport från ENIL-mötet	14
European Network	15
Peer counselling	16
Besök från Nicaragua	17
Ett parti för människor med funktionshinder	18-19
Är vi friska eller sjuka ?	20
Resedagbok från Teneriffa	21
Det belgiska registret	22
Besök från Belgien	23
Vapenvila i Haninge	24-26
Vi ska ta hand om våra gamla	27
Nya grepp i hemtjänsten	28
Vi är ett prejudikat	29
Ett pimpeläventyr	30
Brevsvar från politikerna	31
Anslagstavlan	32

Envar sin egen lyckas smed.

Så lyder ett gammalt ordspråk som satt broderad på mången vägg förr i tiden. Det visar på individens möjlighet att förändra sin livssituation. Oftast går livet sin gilla gång år efter år i gamla invanda hjulspår, man blir "hemmablind" och tycker att allt är bra som det är, tills någon annan pekar på bättre lösningar.

I STIL har det under några veckor i okt-nov.-90, pågått peer counsellingkurser med Lilian Pastina från Berkley, Kalifornien, som kursledare. Deltagarna har fått lära sig hur man genom att förändra sig själv får kraft att förändra sin situation.

Att förändra något tar för de flesta lång tid. Först skall tankefröet sås, sedan skall det ligga och gro en tid och så småningom så har tanken mognat till ett beslut och man börjar att undersöka tillvägagångssättet för förändringen.

När det gäller själva utförandet av tankarna så räcker det inte med att vi själva har bestämt oss för en förändring. Ibland är vi beroende av samhällets hjälp och då måste vi kunna övertyga både tjänstemän och politiker att våra tankar är bra innan vi kan realisera dem.

När äntligen det ombyggda köket, införskaffandet av permobilen, eller vad förändringen handlar om är ordnad, så kan man inte förstå att man har försuttit flera år av sitt liv genom att inte ombesörja det tidigare.

Många människor med funktionshinder sätter en ära i att göra så mycket som möjligt själv och klara sig utan de tekniska hjälpmedel som finns. Ivrigt påhejade av arbetsterapeuter som tycker att det är bra för träningen och självkänslans skull att jobba sig halvt fördärvad bara för att få på sig kläderna varje morgon. Jag pratade med en person som måste gå upp klockan 5 för att hinna klä sig och vara på jobbet klockan nio.

Detta i en tid när fullt rörliga personer tar bilen till kiosken som ligger 100 meter bort.

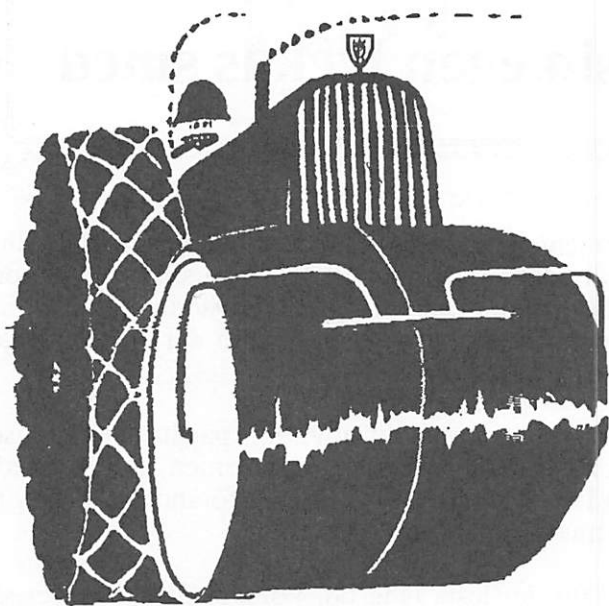
Den som har ett funktionshinder är kvalificerad till alla tänkbara hjälpmedel och assistans som kan underlätta livet. Även om man med hjälpmedel kan leva ett ganska normalt liv så är det ändå många aktiviteter som är uteslutna på grund av funktionshindret.

Kamrat med funktionshinder, se Dig omkring i samhället. Alla människor tar för sig och vill ha det så bra som möjligt. Sluta att jämföra Dig med hur handikappade hade det förr i tiden eller hur de har det i uländerna. Jämför Dig med människorna utanför handikappgrupperna i Sverige.

Sätt igång och förändra. Förändringar är liv, stillastående är död.

Red

Ledaren

Vilket parti kan vi lita på ?

Cynisk behandling av hemtjänstbrukare

Torsdagen den 27 september arrangerade DHR och STIL ett torgmöte i Jordbro om distriktets cyniska behandling av alla hemtjänstbrukare. Distriktet har budgeterat 5,1 milj. kr för hemtjänsten i år. Skulle man leverera alla timmar man har beviljat, så skulle man behöva över 7 miljoner. Genom att inte tillsätta vikarier när personalen blir sjuk lurar man våra kamrater i Jordbro och håller kostnaderna nere till 5 miljoner.

Mötet fick stöd av företrädare för DHR, NHR och PRO. Stöd fick vi också av några politiker från Jordbros socialdistrikt. Det parti som styr Jordbrodistriktet och det övriga Haninge var inte representerat. Däremot var de borgerliga partierna där.

Valrörelsen har börjat

Det var uppenbart att valrörelsen redan har börjat. De närvarande representanterna för de borgerliga partierna utnyttjade vårt torgmöte för att anklaga socialdemokraterna och vänsterpartisterna för misskötsel, maktmissbruk och centralstyre. Hemtjänsten och våra kamrater i Jordbro som behöver hemtjänst fick stå som exempel.

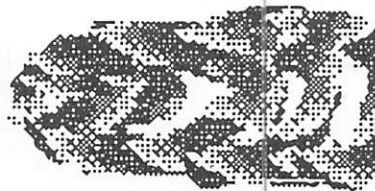
En svår balansgång

Vårt problem är att vi lätt kan bli utnyttjade av de borgerliga partierna, när vi kämpar för vår självklara rätt till ett liv på lika villkor. Varenda gång vi använder ordet "valfrihet", låter vi som folkpartister. Ordet "personligt ansvar" tillhör moderaternas vokabulär.

Vi måste angripa de politiker som försöker förstöra våra liv. Samtidigt kan det tolkas som om vi stöder de borgerliga partierna i Jordbro och andra kommuner. Det är en svår balansgång. Det är inte säkert att våra kamrater i Jordbro skulle ha det bättre, om de borgerliga partierna hade makten och budgetansvaret. Förmodligen skulle vi få valfrihet, men hur många timmar?

I dessa nedskärningstider är vi inte säkra från något parti. Vi kräver våra mänskliga rättigheter oavsett den politiska majoriteten och oavsett konjunkturen. Vi är långt ifrån lika villkor. Därför måste vi räkna med att vara i opposition livet ut.

Adolf*

1991 = Valår

Om ett år har vi möjlighet att rösta fram de partier som är mest intresserade av att stärka vår ställning genom att tillhandahålla en mångfald av alternativa lösningar till hemtjänst och färdtjänst.

STIL har skrivit till de politiska partierna för att få svar på, vilket av dem som vi bör rösta på i nästa val.

Angående nya alternativ till den offentliga sektorns tjänster på handikappområdet.

Människor med omfattande funktionshinder behöver bl.a tjänster som hemtjänst och färdtjänst för att kunna uppnå full jämlikhet och delaktighet i samhället.

Vi som använder dessa tjänster upplever idag en tilltagande försämring både kvantitativt och kvalitativt. Samtidigt finns numera alternativ till dessa kommunala tjänster som garanterar den enskilde brukaren kontroll över kvaliteten och som dessutom är billigare än de motsvarande kommunala tjänsterna.

STIL, Stockholmskooperativet för Independent Living, har tagit fram en sådan alternativ lösning till hemtjänst. Vi har entreprenadavtal med en rad kommuner i

Stockholmstrakten. Kommunen betalar och STIL producerar tjänsterna. Var och en av oss i kooperativet rekryterar, utbildar och anvisar sina egna assistenter. Kooperativet betalar ut löner och skatter. Sedan 1987 har vi visat att vår lösning ger bättre kvalitet för brukarna, bättre arbetsförhållanden för assistenterna och samtidigt lägre kostnader för kommunerna.

Trots dessa fördelar finns det politiker som av ideologiska skäl motsätter sig brukarnas behov och önskemål och som inte vill teckna avtal med STIL. Som exempel bifogar vi en dokumentation från Jordbro-distriktet i Hanninge. Tjänsteutlåtandet från Jordbros socialdistrikt utgör ett utmärkt exempel på det förtryck, den rättsosäkerhet och vanmakt som vi upplever i många kommuner.

Om ett år har vi möjligheten att rösta fram de partier som är mest intresserade av att stärka vår ställning genom att tillhandahålla en mångfald av alternativa lösningar till hemtjänst och färdtjänst.

Med detta brev vill vi informera oss om Ert partis position i frågan om alternativ till de nuvarande kommunala monopoltjänsterna. Vi ber om ett svar som vi kan publicera i vår tidskrift STILETTEN.

Vi som är med i STIL, våra anhängare, vänner och bekanta behöver detta svar för att kunna utöva vår rösträtt.

Med vänliga hälsningar

Adolf Ratzka
ordförande

Läs svaren på sidan 31

Vad är egentligen den

I vulgärdebatten om den offentliga sektorn skiljer man oftast inte på de olika funktionerna av dagens offentliga sektor. Dessa funktioner är idag

myndighetsutövning

Hemtjänsten som exempel

För att använda hemtjänsten som exempel: Kommunens tjänstemän bedömer och uttrycker våra behov i form av ett visst antal timmar. Kommunen levererar dessa timmar med hjälp av sina kommunalanställda hemvårdsbiträden. Deras löner och hela administrationen kring deras arbete betalas med kommunalskatten.

Det är viktigt för vår sak att vi är medvetna om vilken av dessa tre funktioner vi tänker på när vi diskuterar den offentliga sektorn.

Inte all kommunal verksamhet sköts på samma sätt. På andra områden än den sociala sektorn lägger kommunerna ut mycket på entreprenad. Istället för att anlita t ex fastighetskontorets måleriavdelning kan en kommun anlita ett privat företag för att låta fräscha upp kommunkontorets fasad.

Entreprenadlösningar på det sociala området

Varför är det då så politiskt känsligt när man talar om entreprenadlösningar på det sociala området?

Det finns två huvudargument.

1) En reaktion vi ofta får höra är att det leder till orättvisor där de penningstarka får bättre service än de andra som man föreställer sig som "svaga". Felet i argumentationen ligger här i att man har glömt att den offentliga sektorn finns kvar som myndighet och finansiär av verksamheten. Endast produktionen läggs ut. Får man som konsument dessut-

finansiering

om välja mellan flera företag som producerar tjänsterna så ökas brukarens maktställning betydligt och han/hon kan välja den kvalitet som man tycker är bäst. Enbart i en sådan konkurrenssituation är det meningsfullt att tala om "kvalitet". I det traditionella kommunala tjänstemonopolet används ordet kvalitet lika sällan som inom Sovjetunionens nuvarande planekonomi.

Argument 1) framförs ofta av människor som är anställda inom den offentliga sektorn. Ofta skräms de av tanken att behöva konkurrera med privata företag om kunders gunst, eftersom de vet djupt inne att kommuninvånarna är missnöjda med kvalitén på deras tjänster.

En anledning t ex varför den socialdemokratiska partikongressen inte var så riktigt entusiastisk över privata lösningar på produktionssidan är, att majoriteten av kongressombuden är anställda inom den offentliga sektorn. De är helt enkelt rädda för att på sikt förlora sitt arbete.

Argument 1) bygger på den föreställningen att vi lever i ett "folkhem" där offentliga tjänstemän (som mammor och pappor?) skapar rättvisa och välfärd för alla.

I motsats till ideologerna har vi direkta erfarenheter med verkligheten och den är annorlunda. Redan idag har de som är kunniga, verbala och vågar bråka en bättre service. I dagens nedskärningar är det endast de som har socialhögskoleutbildning eller motsvarande kompetens som

tjänsteproduktion.

klarar sig någorlunda bra.

Orättvisorna idag är så stora mellan brukare med samma behov att de knappast kan bli större. Sådan är dagens verklighet som partiideologerna och andra tyckare inte har en aning om.

Hemtjänst en klassfråga

De penningstarka har det redan nu bättre. Undersökningar av Gerd Sundström, Gerontologiska institutionen, Jönköping visar att ca 25% av de som skulle vara berättigade till kommunal hemtjänst avstår.

Istället fixar de egen hemtjänst ur sin egen ficka. Verkligheten är så att de som har råd väljer att inte anlita den urusla kvaliteten av den kommunala hemtjänsten. De som inte har råd är hänvisade till kommunen. Luktat fattigvård, inte sant? Hemtjänst har i högsta grad blivit en klassfråga.

STIL-lösningen är hittills det enda sättet för människor utan egen förmögenhet att ordna sin egen hemtjänst. Förutsättningen är givetvis att den offentliga sektorn bibehåller sitt finansiella ansvar.

Argument 2). Enligt detta argument är det lättare för politikerna att göra nedskärningar, om de först lägger ut produktionen av tjänsterna på entreprenad. Bl a har Bengt Lindqvist använt detta argument, senast vid STIL:s seminarium i april. Han hänvisade till Storbritannien där Thatcher & Co har lyckats bra med att nedrusta det skyddsnät som man tidigare hade.

offentliga sektorn ?

Inga vikarier tillsätts

Våra egna erfarenheter visar att argumentet är fel. Titta bara på Jordbrodistriktet. Som framgår av vårt material om läget där, så har distriktet budgeterat 5,1 milj. kr för hemtjänsten i år. Men skulle man leverera alla de timmar som man har beviljat, så skulle man behöva över 7 miljoner. Hur får man den ekvationen att gå ihop? Man tillsätter inga vikarier när personalen blir sjuk. Eftersom personalen inom den offentliga sektorn ofta är sjuka, så lyckas man i Jordbro att hålla kostnaderna nere till 5 miljoner.

I Jordbro behöver man ingen Thatcher. Socialdemokraterna i Jordbro är mycket duktigare på att skära ned än de konservativa i Storbritannien. I Jordbro kan man göra smygneskärningar utan att få offentligheten mot sig, just pga att kommunen är både finansiär och tjänsteproducent. Hade kommunen lagt ut hemtjänsten på entreprenad, så hade man varit tvungen att fatta impopulära beslut om nedskärningar som all-

mänheten skulle ha reagerat emot. Idag kan kommunen skylla allt på sjukfrånvaron och två sina händer i oskuld.

Varför inte STIL i Jordbro ?

Det är anledningen till varför man inte vill ha STIL i Jordbro. Med STIL kan man inte smygneskära. Det skulle vara intressant att höra bitr. socialministerns förklaring om hur exemplet från Jordbrodistriktets verklighet passar ihop med hans hypotetiska påstående.

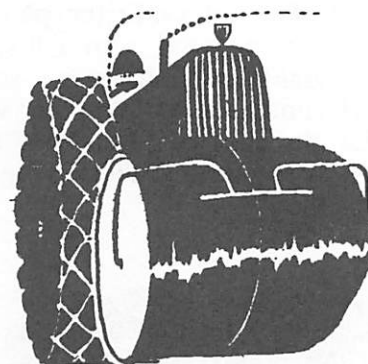
Personligen har jag svårt att förstå moståndet mot att den offentliga sektorn släpper sitt monopol på tjänsteproduktion. På alla andra konsumtionsområden är man glad över mer konkurrens som leder till bättre kvalitet och lägre priser. Antagligen finns det en stor rädsla mot perestrojka även här i Sverige.

En mängd människor har sitt arbete inom den offentliga sektorn idag. De har lyckats att skrämma upp många konsumenten av sina tjänster.

ter av sina tjänster.

Nästa gång någon försöker skrämma upp oss i debatten om den offentliga sektorn, då kan vi fråga: vilken av de tre funktionerna talar du nu om? På det sättet kan vi bidra att diskussionen förs på ett mera sakligt och intelligent sätt.

Adolf*

*"Litet vett och mycket makt
är vad som nästan alltid
styrt världen..."*

Balzac 1594-1655

En mardröm

Tänk om kommunen hade monopol på brödproduktionen.

En socialarbetare på distriktet bedömer hur många limpor bröd din familj behöver under en vecka.

Brödet finansieras genom kommunalskatten. Kommunens bageri producerar och leverar brödet till distriktets brödtjänst inom socialkontoret. De som jobbar där kallas för brödsamariter. De som inte tycker om kvaliteten på det enda sortens bröd som tjänsten tillhandahåller betraktas som otacksamma. Familjer som vill baka sitt eget bröd beskylls för brist på solidaritet mot de svaga i samhället.

Vad skulle du göra, om föreståndaren för brödtjänsten gav din familj 3 limpor mindre med förklaringen att många brödsamariter var sjukskrivna?

Vilka möjligheter att protestera skulle du ha, om kommunen bestämde sig för en 30 % besparing i socialbudgeten och bedömde att din familj nu behövde 30 % mindre bröd? Hur skulle brödkonsumenternas föreningar reagera?

Tror du att de skulle se lösningen i bättre utbildning för brödsamariterna? Skulle de nöja sig med att gå på kurser och seminarier om "brukarinflytande"?

Vore den kommunala brödförsörjningen ett fall för näringsfrihetsombudsmannen?

Gudskelov är detta ett absurt exempel. Central planstyrning för sådana viktiga saker som bröd finns inte i Sverige.

Bara när det gäller den livsviktiga hemtjänsten, så tycker man att det är helt naturligt att brukarna utsätts för kommunens maktmonopol. De svenska brödkonsumenterna skulle aldrig acceptera ett sådant förtryck. Men hemtjänstbrukarna har gjort det sedan 40-talet.

Adolf *

Den socialdemokratiska partikongressen - alltför lite ändring, alltför sent?

Så här sammanfattar DN 1990-09-22 kongressen i en artikel med rubrik "Djupgående splittring facit från kongressen"

"Åtskilliga hade väntat sig en klagande debatt om den offentliga sektorns förnyelse, men Ingela Thaléns inlägg var tunt och byråkratiskt.

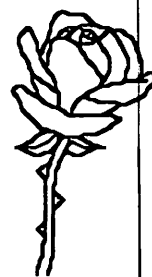
Kongressen framstod först och främst som en intresseorganisation för de offentligt anställda.

Avnämarna kommer i andra hand.

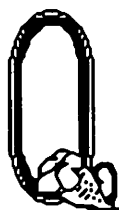
En av kongressens mera framgångsrika gräsrotter, Hasselakollektivets ledare Widar Andersson, fick till sist igenom, hör och häpna, att den offentliga sektorn ska hålla hög kvalitet, styras demokratiskt och finansieras solidariskt.

Samhälleliga tjänster kan då produceras både i offentliga, koope-

rativa och privata former och minskar kanske något den borgerliga oppositionens angreppsyta."

Morgnar

pp amaryllis, vakna min lilla..." skaldade redan Bellman, och det tycks som om även han, trots sitt eget turbulenta liv och mindre angenäma vanor, var en av dem som irriterades av att någon sov längre än vad anständigheten påbjöd.

Har ni råkat ut för detta, att man ses som en tjyvens latmask, som inte är uppe med tuppen och saligen gal i morgonväkten ?

Alltså: Upp med dig, ligga inte här och dröna, solen lyser och fåglarna har redan sjungit i evigheter. Tänk så mycket du går miste om !

Jag tycker nog hurtbullarna går miste om många trevligheter istället, de somnar vanligtvis vid TV-nyheterna och ser inte skymten av t.ex de blå vårskymningarna, en kvällsbrasa med en god bok eller en sen teatersupe' efter en föreställning o.s.v.

Du skall arbeta " i ditt anletes svett " för att förtjäna ditt bröd heter det ju i Första Mosebok och rådet följs ju i vårt samhälle. I den svenska själen finns en god portion Lutersk anda blandad med arbetstider mellan 9-17 eller hellre ännu tidigare.

Knoga på, upp i ottan sent i säng och vårt BNP hänger ännu med på världsmarknadslistan. Flexa mera och sjusovarna röner större tolerans snart. Och hur i hela fridens dar har man ändå lyckats fungera socialt i hela sitt liv trots att man med största svårighet kvicknat till om morgnarna ?

Men nu i gyllene medelålder har jag äntligen, äntligen lyckats ta för mig av sovorgnarna och slippa ta hänsyn till andras tyckanden och låtanden.

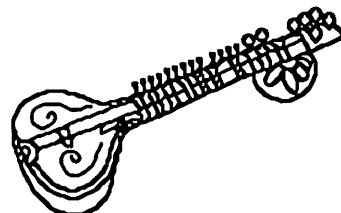
Stiger sakta upp till ytan medan vänliga tassanden pysslar i hemmet. Sängen är varm och frukostbrickan står intill. Inget illamående längre eller rädsla för att slitas upp enligt schema, då man endast tilldelats ett visst antal timmar, där alla behov skall pressas in medan andra väntar på sin tur och hjälpen vill ha rast.

Tillvaron flyter nu enl. min rytm, man känner sitt människovärde öka med många karat och detta tack vare lyckan att komma med i STIL !

En liten kvällsbön sänder jag därför uppåt:

Herren Gud se till Dina små
på det att de får gå med i STIL
och kunna njuta av Dina frukter
allt enligt deras egna önskemål
inom ramen för de av kommunerna
generöst beviljade timmarna.

Amen

Independent Living rörelsens ideologi i Sverige.

Följande värderingar och organisatoriska principer gäller för rörelsen i Sverige:

1. Solidaritet

Varje organisation som använder sig av namnet Independent Living i sin verksamhet förpliktar sig

a. att lämna information, råd, stöd och träning i grupp och individuellt till alla personer i behov av personlig assistans oavsett om de har tillgång till betalningsmedel eller ej.

b. att med kraft bidra genom sin verksamhet till en utveckling för jämlikhet och full delaktighet för alla människor med funktionshinder oavsett funktionshindrets art och omfattning, ålder och hemort.

c. att samarbeta med och stödja andra organisationer som tillhör det internationella Independent living-nätverket eller stödjer Independent Living-rörelsens mål.

2. Peer-counselling

Rörelsens egen pedagogik peer-counselling (kamratstöd) skall vara en av metoderna för

a. att medvetandegöra personer med funktionshinder om deras politiska, ekonomiska, sociala och psykologiska underläge i samhället och orsakerna därtill

b. att genom erfarenhetsutbyte med kamrater i samma situation, skaffa personer med funktionshinder färdigheter att hantera sin sociala och praktiska omgivning i riktning mot full jämlikhet och delaktighet i samhället.

3. Avinstitutionalisering

a. Varje organisation som använder sig av namnet Independent Living förpliktar sig att bekämpa institutioner i alla former, stationära som mobila. Som institutioner räknas all verksamhet offentlig eller privat som sjukförklarar eller diskriminerar människor med funktionshinder eller skapar särlösningar eller begränsar deras möjligheter att bestämma själv över sina liv och att delta i samhället på lika villkor.

b. Organisationer eller verksamhet som främjar eller accepterar personlig assistansformer som är knutna till vissa hus eller lägenheter får inte använda sig av namnet Independent Living.

c. Organisationer eller verksamhet som bedriver personlig assistans-tjänster där den enskilde brukaren inte själv får rekrytera eller schemalägga eller anvisa sina assistenter får inte använda sig av begreppet Independent Living.

4. Brukarmakt och självbestämmande

a. I organisationer vars verksamhet är inriktad på personlig assistans ska medlemsskap med rösträtt vara reserverad för personer med behov av personlig assistans.

b. Endast röstberättigade medlemmar kan ta styrelseuppdrag.

c. En röstberättigad medlem kan ge fullmakt endast till en annan röstberättigad medlem.

d. Minst två tredjedelar av alla avlönade eller oavlönade befattningar inom föreningen eller verksamheten måste innehas av

människor med funktionshinder. Verksamhetsledaren måste alltid vara en person med funktionshinder.

e. Organisationer vars verksamhet är inriktad på personlig assistans får representeras i offentligheten endast av personer med behov av personlig assistans.

5. Självkostnadsprincipen

All verksamhet som bedrivs av en Independent Living-organisation med offentliga medel ska bygga på självkostnadsprincipen d v s verksamheten skall finansieras med samma belopp som i offentlig regi. Målet skall vara att öka kvaliteten och inte, att minska kostnaderna.

Föreningen ETT SJÄLVSTÄNDIGT LIV, Göteborgsföreningen för Independent Living (GIL) samt Stockholmsföreningen för Independent Living (STIL) anammar dessa principer och ger uttryck för dem i sina stadgar. Därmed ingår GIL och STIL i det Svenska Independent Living-nätverket. Sveriges Independent Living (SVIL) skall fungera

* som lobby för att kunna bättre framföra våra gemensamma krav på riksplanet

* som forum för erfarenhetsutbyte, teknisk rådgivning i organisatoriska frågor och träning.

Rolf *

Öppna brev

om mänskliga rättigheter.

Bo Ringholm
Stockholms läns landsting
Box 22550
104 22 Stockholm

1990-09-24

Angående handikappanpassning-
en i kollektivtrafiken

Med stort intresse läste vi i Dagens Nyheter i Stockholmsdelen häromveckan om "Europas modernaste spårvagnssystem", som ska invigas i Stockholm den 2 juni 1991 i samband med en internationell konferens om kollektiva färdmedel.

De moderna europeiska spårvagnssystemen som vi känner till i exempelvis Turin, Italien och Ruhrområdet kan användas av alla medborgare inklusive småbarnsfamiljer samt äldre och rörelsehindrade människor. När vi nu får ett sådant modernt spårvagnssystem i Stockholm, då kommer lagen om handikappanpassningen i kollektivtrafiken som antogs av riksdagen för 10 år sedan att uppfyllas.

STIL, Stockholmskooperativet för Independent Living, har 200 medlemmar. De flesta av oss kör rullstol. Vi är en del av Independent Living-rörelsen, den internationella medborgarrättsrörelsen av människor med funktionshinder som kämpar mot den diskriminering som vi utsätts för i samhället.

Vi vill härmed anmäla vårt intresse att få testa spårvagnarnas handikappanpassning vid invigningstillfället. Vi ser framemot Ditt svar.

Med vänliga hälsningar
e u
Adolf Ratzka
ordförande

President Ion Iliescu
c/o Embassy of Romania
Östermalmsgatan 36
114 26 Stockholm

October 7, 1990

Mr. President:

Our organization is part of the international Independent Living Movement, a civil rights organization consisting of persons with disabilities. We fight against discrimination and work for more personal and political power for persons with disabilities.

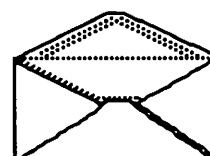
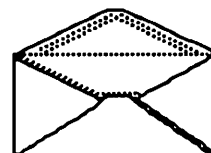
We have seen documents from your country showing institutions for disabled children and adults which rival the horror and abysmal conditions of concentration camps of the past. We are deeply disturbed by the inhumane treatment of our disabled brothers and sisters in Romania.

Our organization is opposed to all types of institutions. We admonish your administration to effect immediate and far-reaching changes in Romanian social policy. International experience shows that the prime motor in improving the conditions of people with disabilities are democratic organizations of disabled persons as well as organizations of parents of disabled children. These organizations need the material support of your government and have to be consulted in all matters concerning disabled persons. These and other principles concerning the rights of disabled citizens are stated in the United Nations World Program of Action concerning Disabled Persons. This document is available from the Center for Humanitarian and Social Affairs, United Nations Center, Vienna, Austria.

Our organization has special expertise in the area of de-institutionalization and humanization of public services. We are prepared to share this expertise with organizations of disabled people in your country.

Sincerely,

Adolf D. Ratzka, Ph.D.
Chairperson

Det bidde ingenting

1:a juli 1990 ändrades taxi-systemet i Sverige.

Att det finns människor som sitter i rullstol och behöver en taxi som kan ta rullstolar togs det ingen större hänsyn till. Att en del av dessa rullstolsburna vill göra saker och ting "på studs" och inte planerar sina resor i förväg, som t.ex. läkarbesök, sjukgymnastik o.s.v. struntade man i. Att sticka iväg helt oplanerat på konstutställning, bio eller picknick är tämligen stort omöjligt visar nedanstående som jag var utsatt för häromdagen.

- Ja det ska vi ordna.
- Rullstolstaxi ! - Neej tyvärr. Vi har fulltecknat idag. Man får beställa en dag i förväg.
- Jag vill inte åka i morgon så jag får försöka med ett annat taxibolag. Adjö taxi.
- Adjö Siw och lycka till.
- RING !!!
- Samtrans
- Goddag Samtrans det är Siw.
- Goddag Siw.
- Jag skulle vilja ha en rullstolstaxi idag.
- Tyvärr, vi har fått sluta köra rullstolstaxi för vi fick inget tillstånd.
- Hmm, det är litet svårt att sitta i rullstol i dem. Ska höra vad färdtjänst har för förslag. Adjö Samtrans.
- Adjö Siw.

kunna göra något spontant och slippa planera varje dag resten av sitt liv

Innan taxiomläggningen kunde man se rullstolstaxi i varje gat hörn i stan. Ja det kryllade av dem. Var till IKEA häromdagen

(Jo då jag hade beställt resan 1 dag i förväg). Tänkte i mitt stilla sinne, att jag skulle räkna de rullstolsbilar jag såg. Från Vasastan till Kungens kurva är det en bit att åka så nog måste man träffa på några stycken.

Min assistent och jag bestämde oss hastigt och lustigt för att besöka Moderna muséet. Okej sa jag, jag ringer taxi, vi kanske får vänta på bilen någon timme men det brukar gå jättefint så

RING!!!

- Taxi.
- Goddag taxi. Jag heter Siw.
- Goddag Siw.
- Jag skulle vilja ha en bil i dag.
- Ja det ska vi ordna.
- Rullstolstaxi ! Neej, idag har vi fulltecknat så det kan vi tyvärr inte hjälpa till med. Man får beställa en dag i förväg.
- Men jag vill inte åka i morgon, jag vill åka idag, jag ringer och hör med ett annat taxibolag.
- Jaa försök, de kanske kan. Adjö då Siw.
- Adjö taxi.

RING !!!

- Taxi !
- Goddag taxi, jag heter Siw.
- Goddag Siw.
- Jag skulle vilja ha en bil i dag.

RING !!!

Färdtjänst !

- Samtal pågår, var god vänta. Ni är placerad i kön.
- Suck, suck, suck, suck, suck.
- (efter 5 minuter) - Färdtjänsten !
- Goddag färdtjänst, jag heter Siw.
- Personnummer !
- F'låt, hur sa ?
- Personnummer !
- Jag skulle bara ställa en fråga. Måste jag lämna mitt personnummer för att fråga om jag kan få en bil idag ?
- Idag ! ? !!
- Jaa, idag.
- Färdtjänst måste man beställa minst två dar i förväg !
- Vaffö då ? Jag ska ju åka idag.
- Nej det går inte !
- Adjö färdtjänst.

Hade lust att beställa bil till varje dag i veckan, en bil varje timme. Det tycks vara enda sättet att

Den första mötte vi på S:t Eriksbron, den andra någonstans vid Fridhemsplan. Den tredje kom susande emot oss på Essingeleden. I vanliga fall hade vi träffat på minst 10 stycken vid en sån resa.

Tänkte att det var kanske slumpen som hade gjort att det var så få bilar man såg, så jag bestämde mig för att räkna bilar på hemvägen också.

Tänkt och räknat. D.v.s. det var tänkt, men det där med att räkna gick inte alls. Det kom nämligen inte en enda. Så nu säger jag som i sagan med Tödde och Mödde när det skulle sys en kostym. Rullstolstaxi efter taxiomläggningen ? Det bidde ingenting.

Siw *

Trafiknyhet i Skara

13

I Mariestads tidningen den 4 sept. 1990 kunde man läsa följande.

Mjuka Linjen är en helt ny typ av lokaltrafik som innebär en breddning av vår verksamhet, säger Thorild Hellmuth, LänsTrafikens VD.

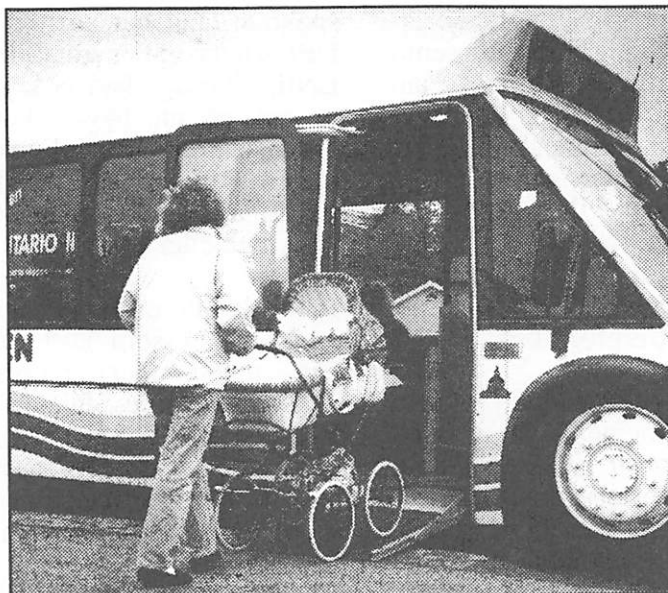
LänsTrafiken vill med Mjuka Linjen nå nya kunder. De som inte tycker att den gamla stadstrafiken passar dem, t ex äldre, rörelsehindrade och barnfamiljer.

Mjuka Linjen körs med sköna, små bussar som samtidigt är rymliga och specialtillverkade för att kunna ta ombord rullstolar, rollatorer och barnvagnar. Bussarna kan niga och är dessutom utrustade med ramp både fram och bak. Golvet i bussen är helt plant, vilket också underlättar framkomligheten i den.

Linjerna går förbi vårdcentraler, servicehus, apotek, och affärscentra. Man har, innan turerna bestämdes, kartlagt färdtjänsten i Skara och tror att de flesta behov är uppfyllda. Det finns dock möjlighet för ändringar om resenärerna önskar det.

Kostnaderna för verksamheten beräknas upp gå till 1,6 milj. kronor per år. Intäkterna består bl a av statsbidrag för fordonen på 800 000 kr. Dessutom sparar kommunen 15-20 % på färdtjänsten.

På Mjuka Linjen gäller den vanliga LänsTrafiktaxan. De som är färdtjänstberättigade åker helt gratis. Det gör att resandemöjligheterna för rörelsehindrade ökar och att många slipper anlita t.ex taxi.

□□□ — Jag tvekar inte när jag påstår att de här bussarna är snyggast i Sverige, säger LänsTrafikens VD Thorild Hellmuth om de nya Mjuka Linjen-bussarna i Skara.

Svar från Bo Ringholm till STIL

1990-10-15

STIL

Magnus Ladulåsgatan 49
116 27 STOCKHOLM

Tack för Ert brev av den 24 september 1990.

Tyvärr har journalisterna på DN förmedlat en felaktig information angående det nya spårvagnssystemet. Den 2 juni nästa år kommer en "ny" spårvägslinje att invigas. Ny i den mening att den inte har varit i bruk på 24 år. Det är en museispårväg som ska trafikera sträckan Norrmalmstorg- Oak Hill på Djurgården.

Vagnarna som kommer att tas i bruk är uppemot 60 år gamla. Spårvagnen ska ses som en

museiföreteelse och den kommer inte att påverka nuvarande kollektivtrafik.

De spår som anläggs kommer att användas i framtiden om beslut fattas att satsa på en spårbunden kollektivtrafik.

När och om så blir fallet kommer vi att samtala med flera olika intressegrupper, däribland handikapporganisationerna.

Vänliga hälsningar

Bosse Ringholm

Rapport från ENIL-mötet i Holland

ENIL, European Network on Independent Living, hade ett seminarium i Holland i slutet av augusti. Vi var ett 30-tal deltagare från Holland, England, Belgien, Tyskland, Österrike, Italien, Ungern, Norge, Danmark, Finland och Sverige. Jag var där i min egenskap som ordförande. Den andra deltagaren från Sverige var Rolf Bergfors, GIL.

ENIL grundades vid ett möte i Europaparlamentet i Strasbourg, Frankrike i april 1989. Mötet var det första europeiska Independent Living-mötet. Vi var ca 70 personer med behov av personlig assistans, från över ett dussin länder, som träffades för att lägga fram våra riktlinjer om hur personlig assistans borde organiseras. De s k Strasbourg resolutionerna har blivit ett verktyg för att påverka EG och Europarådet i sin framtida socialpolitik.

Dagordningen för ENIL-mötet i Holland innehöll tre huvudrubriker:

- * personliga assistans-system med brukaren som arbetsgivare
- * uppbyggnaden av starka Independent Living-gräsrotsorganisationer
- * uppbyggnaden av ett europeisk nät av Independent Living-organisationer

En viktig punkt som mötet hade att ta ställning till var om ENIL ska vara del av Independent Living Kommittén inom Disabled Peoples' International. Independent Living Kommittén arbetar på ett globalt plan. ENIL tog enhälligt beslutet om att vara med i DPI. Därmed är ENIL den europeiska grenen av DPI's Independent Living Kommitté.

I motsats till övriga DPI har Independent Living Kommittén en öppen struktur. Därmed kan alla organisationer eller individer vara med oavsett om deras re-

spektive land har anslutit sig till DPI. Detta gäller alltså även för ENIL. Därmed kan vi koncentrera oss på att bygga kontakter, ordna seminarier och kurser m.m utan att behöva lägga ned arbete på att undersöka vilka som ska vara med eller ej.

ENIL är inte en representativ organisation - som DPI Europa - där medlemmar representerar sina respektive länder. Inom ENIL representerar man på sin höjd den gräsrotsorganisation man tillhör. Därmed blir arbetet inom ENIL flexiblare och roligare.

Mötet i Holland formulerade en rad dokument som riktlinjer för vårt arbete. Jag bifogar dem här i förhoppningen om att någon tar på sig arbetet och översätter dem till svenska. Det finns även en utförlig dokumentation på engelska av alla föredrag, diskussioner och beslut. Jag har beställt några exemplar och hoppas att intresserade medlemmar vill låna hem dem.

Mötet valde en ny styrelse. Ledamöterna är Marry van Dongen, Holland, Uwe Frehse, Tyskland, Phillip Mason (sekreterare), England, Adolf Ratzka (ordförande), Sverige, Bente Skansgård, Norge.

Ett av de intressantaste förslagen för framtida ENIL-projekt kom från våra belgiska vänner. Jag beskriver det i en annan artikel i detta nummer.

Vår vän Rolf Bergfors, GIL lade fram ett förslag om att mönster-skydda begreppet Independent Living inom Europa. Begreppet håller på att förvanskas och missbrukas främst av de etablerade handikapporganisationerna och andra professionella sammanslutningar. Här i Sverige har t ex DHR kallat sina boendeservice-anläggningar för "Independent Living Housing" på utländska.

Europarådet har upphöjt Independent Living till högsta prioritet. Det är bara det att inom Europarådet sysslar nästan enbart regeringstjänstemän med Independent Living. Vi har mycket begränsade möjligheter att vara med. Därför bör vi skydda begreppet. Rolf har tillsammans med STIL utarbetat ett förslag till att registrera begreppet i Sverige. Förslaget finns i en annan artikel i detta nummer. Man kunde ta ungefär samma definition och principer och försöka få det skyddat inom Europa.

Ett stort problem vi har i det europeiska arbetet med Independent Living (och med all europeisk handikappolitik) är att länderna utanför EG tycks möta mindre gehör. EG har skapat ett enormt sug även på handikappområdet. Där finns pengar, en hektisk konferensverksamhet och andra samarbetsprojekt pågår inom EG. Länder utanför har nästan ingen chans att hänga med, vilket är oroväckande för vår del. Som politikerna låter idag, är det enbart en tidsfråga innan Sverige söker medlemskap. Socialpolitiken inom EG formuleras dock nu och risken finns att vi i Sverige inte hinner att påverka den.

Inom ENIL använder vi en större definition av Europa. ENIL kunde stärka organisationerna utanför EG, om nästa ENIL-möte ägde rum i ett icke-EG land. Jag skulle gärna se Sverige som mötesland. Om andra inom STIL och GIL tycker likadant, skulle vi kunna fundera över vad som behövs för att ordna ett sådant möte.

Hör av er till mig.

Adolf*

European Network on Independent Living (ENIL)

Background

This document was adopted at a meeting of the European Network on Independent Living at 'Het Timmerholt', Netherlands, August 31 - September 3, 1990.

Purpose of ENIL

To build and co-ordinate a European Network on Independent Living.

Mandate of ENIL

1. To contribute towards the situation of disabled people through individual empowerment.

2. To work on building a European Network on Independent Living (ENIL).

3. To carry out educational events on Independent Living, e.g. seminars, workshops and development of resource materials.

4. To work on developing European concepts, principles and definitions related to Independent Living.

5. To promote the philosophy and concept of Independent Living among political parties, governments and other European bodies.

6. To seek funding for ENIL to carry out its activities.

7. To promote an understanding of Independent Living in Europe.

8. To facilitate information sharing on Independent Living.

Structure of ENIL

Steering Committee

Whose main function will be to carry out the Action Plan, coordinate activities and seek funding.

The Steering Committee should be no more than ten persons, selected for their expertise, although gender, disability and regional representation should be considered. Each member will be expected to take on some responsibility.

General Membership of ENIL

Any disabled individual or organization of disabled people that supports the philosophy and principles of Independent Living shall have full membership, voting rights and the right to attend seminars, workshop conferences and receive resource information. Any individual or organization supporting the aims of ENIL can be associate member.

The full members and associate members will receive the Newsletter, be expected to share information with each other, forward information and advice on how to further the purposes of ENIL.

Action Plan

1. To develop lists of contacts to be made available on request.

2. To participate and promote Independent Living at the Council of Europe, the European Community and other European bodies.

3. To encourage the development of Independent Living in all European countries.

4. To organise a European general meeting before 1993.

5. To promote development of Independent Living National Committees.

6. To work at developing European concepts, principles and definitions of Independent Living.

7. To collect information for distribution on various models of Independent Living from different countries.

8. To produce and distribute a newsletter.

9. To seek funding to carry out the Action Plan.

10. To closely co-operate with Disabled Peoples' International (DPI) Europe.

11. To promote the concept of Independent Living within Europe.

12. To promote the concept of peer counselling and the training of peer counsellors.

Principles of Independent Living

While persons with disabilities use the term Independent Living, our goal is to participate equally in our communities - exercising our self-determination.

These principals are to guide the work of ENIL:

1. Independent living is a process of consciousness raising, empowerment and emancipation. This process enables all disabled persons to achieve equal opportunities, rights and full participation in all aspects of society.

2. Disabled people must be able to control this process individually and collectively. To achieve this goal we provide peer support and use democratic principles in our work.

3. As equal citizens we must have the same access to the basics of life including: food, clothing,

forts.nästa sida

European Network on Independent Living ENIL

forts. från föreg.sida

shelter, health care, assistive devices, personal support services, education, employment, information, communication, transportation and access to the physical and cultural environment, the right to sexuality and the right to marry and have children, and peace.

4. The Independent Living Movement must be a cross disability movement addressing the needs of all disabled persons. In order for this to occur we must rid ourselves of any prejudice we have towards persons with disabilities other than our own and encourage the involvement of disabled women and other underrepresented groups. Disabled children should be enabled by their families and society in general to become independent adults.

5. Disabled people must obtain all the requirements for equalisation of opportunities and full participation by defining their own needs, choices and degree of user control.

6. The Independent Living Movement is opposed to the development and maintenance of systems which promote dependency through institutional responses.

7. Disabled people must involve themselves in research and development, planning and decision making, at all levels, in matters concerning their lives.

These above principles were adopted at the ENIL meeting, 'Het Timmerholt', Netherlands August 31 - September 3, 1990.

September 3, 1990.

Peer counselling

Inför höstens stora satsning på peer counselling kan det vara på sin plats att igen förklara vad den här metoden går ut på. Om du är intresserad av att delta i våra satsningar på peer counselling-om-rådet, anmäl dig hos kansliet.

I sin utbildning och sitt stöd för personlig assistans-brukare använder sig STIL av "peer counselling", Independent Living-rörelsens egen pedagogik. Peer counselling sker mellan individer och i grupp och bygger på att människor med funktionshinder är de bästa experterna på sina behov. Således kan "peers" (människor i samma situation, som man kan identifiera sig med) ömsesidigt ge råd och stöd genom utbyte av information, erfarenheter och insikter. Det viktigaste inslaget i pedagogiken är "role modelling", d v s det positiva exemplet av en "peer". Ett bra föredöme är ett effektivare pedagogiskt medel än insatsen av de bästa icke-funktionshindrade experterna.

Peer counselling har utvecklats av Independent Living-rörelsen i USA till ett verktyg för handikapprörelsen på tre plan:

a) förvärv av den kunskap och de färdigheter som behövs för att ha mer kontroll över sitt vardagliga liv. Här ingår framför allt hur man påverkar utformningen av de tjänster som behövs för att man ska kunna leva på samma villkor som andra medborgare. Här ingår även hur man hanterar myndighetskontakter för att få sina medborgarrättigheter.

b) som motvikt mot samhällets attityder mot människor med funktionshinder. Som debatten om dödshjälp och fosterdiagnostik alltså påminner oss, betraktas våra liv av många som värdelösa och i högsta grad oönskvär-

da. Eftersom vi är en del av vårt samhälle så finns dessa attityder även inom oss själva. Peer counselling är ett effektivt redskap att motarbeta dessa attityder inom oss och att förvärva ökat självförtroende och självrespekt.

c) som verktyg i det handikappolitiska arbetet. När människor med funktionshinder är övertygade om att deras liv är värda lika mycket som andras, så kommer de att kräva samma livsvillkor - utbildning och arbete, tillgänglighet i miljön, kommunikationer, medier m m.

STILs behov av peer counselling

STIL har stort behov av en sådan utbildning för dem som arbetar på kontoret, för förtroendevalda och medlemmar som arbetar med föreningens rådgivnings- och stödverksamhet, för arbetsledarna inom kooperativet men även för andra personer som söker sig till STIL för hjälp i personliga assistans-frågor.

Adolf*

På grund av vår medarbetare Lilian Perssons bortgång så har arbetet med STILETTEN blivit försenad. Peer counsellingkurserna har därför redan genomförts för denna gång.

Red.

Besök från Nicaragua hos STIL

Höstkvällen den 11/9 gästades STIL:s grupp för internationellt samarbete av Russel Gassar

Russel är en engelsk kille som har varit med och startat ett projekt i Nicaragua, där han tränar människor som kör rullstol, att bli svetsare och kompetenta rullstolsmekaniker.

Det finns ett stort behov av människor som kan reparera- och bygga om rullstolar i Nicaragua.

Mötet började med att vår utländske gäst, Russel, visade sin video om levnadsförhållandena i Nicaragua. Vi fick veta att rullstolar är en bristvara och ett par år innan det här projektet startade så fanns det ingen verkstad som reparerade rullstolar.

Rullstolen blir som funktionshindre för människors ben och gör det möjligt att färdas dit de ska, därför är det väldigt viktigt att kunna reparera den.

Till följd av den kris som uppstod av bristen på reservdelar och reparatörer, så startades den här verkstaden 1987 i Managua. Här tränas människor som kör rullstol till att klara olika yrken, så att de kan arbeta och känna att de är fullvärdiga medborgare. Att de kan leva sitt liv med värdighet och inte som några förödmjukade människor som lever på välgörenhet och allmosor.

Människor i Nicaragua har inte en massa pengar och därför inte råd att köpa dyra reservdelar till sina rullstolar. Den här verkstaden säljer till reducerade priser så att vanliga människor har råd att köpa. De säljer så billigt att det bara går jämt upp med löner och hyra, inte för att verkstaden ska vara vinstdrivande.

Det är viktigt att människor som arbetar i den här verkstaden har

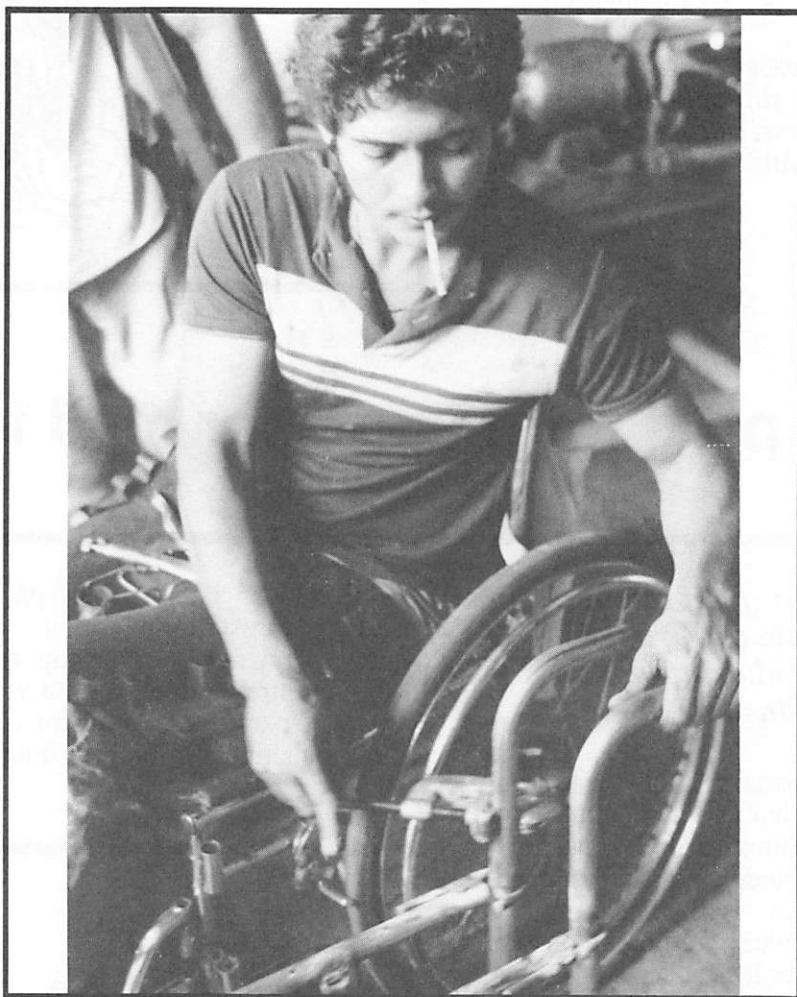
uppfinningsrikedom och kan improvisera så att reparationerna kan göras med hjälp av billiga material och kostnaderna hålls nere. Sedan fortsatte mötet med att alla vi som var där ställde frågor till Russel.

Bl.a så berättade han att det hittills bara finns 4 st el-rullstolar i Nicaragua. Dels för att terrängen inte är den allra bästa, men framförallt därför att det behövs människor som kan reparera dem.

ståndsarbetare inte fungerar så bra. Nyckeln till att Russels verkstad fungerar så bra i jämförelse med den andra, är enligt honom själv lika- och delat ansvar.

Alla får ta ansvar för sig och sitt liv. Ingen är förmer än någon annan, alla har t.ex lika lön oavsett uppgift i verkstaden, storleken på familjen etc.

Fördelen med en verkstad som drivs av människor med funktionshinder är t.ex, att om någon

Russel Gassar i full färd med att reparera en rullstol

Att stödja ett projekt som tillverkar och reparerar el-rullstolar i Nicaragua vore intressant för STIL:s grupp för internationellt samarbete.

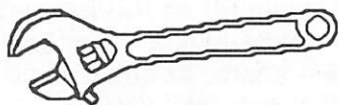
På mötet framkom att en verkstad som drivs av två svenska bi-

inte är tillräckligt bra så kan man säga det till vederbörande. Vilket inte en icke-funktionshindrad kan säga till en människa med funktionshinder, utan att det uppfattas som att det är p.g.a funktionshindret och inte för att han inte är

forts på nästa sid.

Besök från Nicaragua

forts från föreg. sida

tillräckligt bra på det han gör.

För att kunna fortsätta att hjälpa människor i Nicaragua till

självhjälp, behövs reservdelar och pengar. Reservdelar kan tas från begagnade rullstolar som kasserats i rika länder p.g.a småfel.

Däremot så finns det inte plats för fler rullstolar som behöver repareras, sådana finns det redan tillräckligt av i Nicaragua.

Ingela *

Ett parti för människor med funktionshinder?

Rapport från seminarium i Uppsala om brukarmakt och brukarinflytande i hemtjänsten.

"Brukarmakt" och "brukarinflytande" har blivit populära ämnen för seminarier och konferenser i hela landet. Tjänstemän från kommun och landsting samt funktionärer från handikapprörelsen reser landet runt för att delta i dessa underhållande tillställningar. Ibland finns t o m några "brukare" med. Leder dessa möten till mera "brukarmakt"? Knappast. Mera sannolikt är att de fyller en alibi-funktion. På det sättet kan ju kommuner och landsting hävda att de satsar åtskilliga tusenlappar på "brukarinflytande".

Nyligen var jag återigen på en sådan föreställning, den här gången i Uppsala. Där tog man upp en intressant fråga. Ska vi ha ett eget parti för människor med funktionshinder? Frågan näm-

Brukar- inflytande

des i förbigående av föredrags-hållaren Rolf Utberg*, ordförande i handikapphistoriska föreningen. Den togs senare upp i debatten av en företrädare för hörselskadedet och som själv är

hörselskaded. Han ville ta upp frågan på allvar. Reaktionen var intressant.

Vilhelm Ekensten DHR, vice ordförande och socialdemokratisk kommunalpolitiker i Lund, Rolf Utberg* socialdemokratisk veteran i Stockholm och en centerpartikvinna, som inte identifierade sig, tyckte att det nog var bättre att inte ha ett sådant parti.

Argumenten mot ett sådant parti kretsade mest kring svårigheterna att organisera sig, att få ihop så många aktiva medlemmar i tillräckligt många kommuner, att skaffa fram de pengar som skulle behövas för partiapparaten. Dessa invändningar verkar sakliga. Det fanns dock motargument som var mycket mindre vederhäftiga. Så hävdades t ex att man

som partimedlem vill kunna känna sig som arbetstagare, familjemedlem m. m. och vill kunna ta ställning till en mängd andra frågor än just handikappfrågor. Dessutom skulle ju ett sådant parti bli ett rent missnöjesparti. (Vad skulle vara vitsen med ett nicke-docke-parti, kan man fråga sig.)

Diskussionen var inte speciellt begåvad. Kan man inte tolka reaktionen av de närvarande partipolitiskt anslutna helt enkelt som rädsla?

Ett eget handikapp-parti skulle hota deras positioner i sitt respek-

eller

tive parti. Ett eget parti skulle dessutom konkurrera med den etablerade handikapprörelsen. Handikapporganisationerna ska fungera som påtryckningsorganisationer. Men de har hållit sig märkligt tysta under senare år. Man skulle tro att de har insomnat pga medlemmarnas och ledarnas höga ålder.

Det finns förmodligen ytterligare en förklaring till varför handikapporganisationerna håller på att tупpa av.

Vi är ca 800.000 människor och därmed en av de största väljargrupperna

Svenska handikapporganisationer är partipolitiskt obundna, påstår de. Men i praktiken är de sedan gammalt sidoorganisationer till socialdemokraterna. Min gissning är att den stora majoriteten av de partipolitiskt aktiva bland tjänstemän och förtroendevalda inom den etablerade handikapprörelsen är medlemmar i socialdemokratiska partiet. Tidigare var det tradition att ordföranden i både HCK och DHR var socialdemokratiska riksdagsmän.

Idag finns fortfarande samma mönster, men kanske inte lika tydligt.

På det sättet är det svårt för handikapprörelsen att driva en självständig politik. För många påtryckningar och för från kritik mot regeringen kan ju uppfattas som angrepp på moderpartiet. Det gäller alltså att gnälla lagom. Ju sämre det går för det socialdemokratiska partiet, desto mindre vågar man kritisera det för att inte knuffa det på sin väg utför. Handikappfrågor verkar inte inne just nu och har aldrig varit det heller för den delen.

Men om man kommer ihåg hur det gick med miljöfrågorna när miljöpartiet kom till, då blev plötsligt alla riksdagspartier miljövänliga. Så visst finns det argument för ett eget parti för människor med funktionshinder. Vi är ca 10% av befolkningen, över 800 000 människor och därmed en av de största väljargrupperna.

Ett eget parti skulle ta upp handikappfrågor på dagordningen, och göra begripligt för alla hur livskvaliteten för en stor del av våra medborgare direkt påverkas av samhällsekonomin, stads- och byggnadsplaneringen, försvarsutgifter och planekonomin.

Bråkarmakt ?

I vårt eget parti skulle vi inte behöva lugna oss av strategiska skäl. med våra krav på ett jämlikt liv.

Med ett eget parti skulle vi inte längre vara objekt för politiker-nas snyftande hänvisningar till "de svaga" i samhället. Ett sådant parti skulle kanske klara av att få igenom en anti-diskrimineringslagstiftning.

Adolf*

*"Det allmännyttiga
lever oftast på den
enskildes bekostnad".*

Balsac 1594 -1655

Är vi friska eller sjuka ?

Alltsedan början av Independent Living-rörelsen i Sverige har jag tagit upp de faror som den medicinska modellen av funktionshinder innebär för oss. Jag har försökt påpeka dessa risker under möten när medlemmar talar om "de friska".

Med den här artikel gör jag ytterligare ett försök.

Människor med funktionshinder avviker från det som anses vara "normalt". Allt som avviker blir lätt sjukförklarat. Vi som har funktionshinder löper alltså en stor risk att bli sjukförklarade. Vad har det för konsekvenser?

De sk sekundära sjukdomsvinsterna

Det finns en del vinster i att bli betraktad som sjuk. Det kan t ex vara rätt så bekvämt. Som sjuk behöver man inte arbeta, man är ju sjukskriven. Samhället ställer inga krav på en sjuk person.

Jag är 45 år och har MS

Sjukdomen tjänar som en självklar ursäkt för allt jobbigt. Ursäkten är helt accepterad av vårt samhälle. Redan som barn har vi lärt oss att man slipper gå till skolan när man är sjuk. Man ska vara snäll och ta hänsyn mot dem som är sjuka. De får inte utsättas för påfrestningar, de lider ju redan. Man behöver inte ta initiativ och ansvar eller göra något själv. Istället kan man räkna med hjälp av andra, eftersom omgivningen betraktar en sjuk person som hjälplös.

Inte att undra på alltså att det finns många människor med funktionshinder som känner sig sjuka.

Vilka är då nackdelarna med att bli sjukförklarad?

Bland följderna av att folk be-

traktar dig som sjuk är att man inte riktigt räknar med dig. Du lever på undantag. Folk förväntar sig inget av dig. Du blir inte tillfrågad om du vill vara med på något. Eftersom folk tycker att du är sjuk, så tror man inte att du orkar med något. Dessutom händer det lätt att man tror att din sjukdom påverkar alla dina funktioner inklusive förmågan att tänka.

Om du tycker att jag överdriver, kom ihåg den klassiska situationen när du går med din assistent eller någon annan person in i en butik och personalen frågar din assistent, om vad du ska ha. När du presterar något som andra människor gör dagligen, så säger man till dig "Oj, vad duktig du är!" När man hela tiden får lovord, så händer det lätt att man tycker man är jättebra. Jag kallar detta för "duktig pojke-syndrom".

Eftersom ingen ställer krav på oss, så har vi svårt att testa vad vi verkligen kan prestera. Vi har antingen en orealistiskt hög eller överdrivet låg uppskattning om vår egen förmåga.

När andra tycker att du är sjuk, då blir det svårt för dig att övertyga dem om att du har rätt till ett arbete. Istället tycker många att vi ska nöja oss med sjukpensionen och ta det lugnt under de år vi har kvar.

När du kräver din rätt att kunna åka med vanlig buss och tåg, så tycker allmänheten att som sjuk bör man ligga i sängen eller åtminstone stanna hemma. Ska man ut, då blir det väl i första

hand läkarbesök och då kan du ju åka med färdtjänst. De är ju utbildade att ta hand om sjuka.

Är du sjukförklarad, så tycker allmänheten att experter borde ta hand om dig. De har den rätta utbildningen.

Alla tycker synd om Dig

Som "patient" ska du göra vad de säger. Patienten får inte ha några egna idéer.

Dessutom är det fritt fram för alla att tycka synd om stackars dig. (Men det gillar du kanske?) Omgivningen tycker att ditt liv är en katastrof för dig och dina anhöriga. Därmed har du visserligen en bra utgångspunkt för att tigga bidrag från socialen eller någon fond, men priset kan vara högt - din självrespekt.

Vår egen attityd mot oss själva
Vi är produkter av vårt samhälle. Därmed måste vi utgå ifrån att även vi har anammat de fördomar som finns mot oss. Många kamrater talar jämt om "de friska" när de menar personer utan funktionshinder. Det måste betyda att de tror att vi som har funktionshinder är sjuka. När jag hörde det sist, gällde det en person som blivit amputerad. Hur kan man betrakta sig som sjuk när man har förlorat ett ben i sin ungdom? Jag har haft polio för 30 år sedan. Sedan 29 1/2 år är jag frisk igen.

forts. nästa sida

"Det sätt som vi ser på oss själva påverkar hur andra ser på oss."

forts från föreg. sida

Visserligen behöver jag använda min ventilator mer med stigande ålder. Men den förändringen har inget med någon sjukdom att göra utan beror på åldrandet.

Nu vet jag också att många av oss har progredierande funktionshinder som härrör från någon sjukdom. Progressiviteten medför ofta mycket ovisshet om framtiden och otrygghet.

Under sommaren hade vi en rad peer counselling-möten. Vi brukade börja dessa möten med att presentera oss för varandra med några meningar. Flera gånger hörde jag följande beskrivning: "Jag är 45 och har MS." Inget mer. Vilket intryck får omgivningen, om någon beskriver sig på detta sätt? Man måste ju få intrycket att det inte finns något annat än sjukdomen, inga intressen, inget yrke, familj, livserfarenhet. Hela personligheten är uppslukad av sjukdomen. En sådan presentation kan inte leda till något annat än att man tycker synd om dig. Allt vad du säger eller gör sedan, ses under detta förtecken.

Det sätt vi ser på oss själva påverkar hur andra ser på oss. Om vi vill leva som andra, om vi vill bli betraktade som fullvärdiga samhällsmedborgare som ställer krav på sig själva och sin omgivning, om vi vill delta och förbättra samhället, då måste vi framhäva det friska inom oss.

Adolf*

Resedagbok från Teneriffa

Hejsan, detta är Britt-Marie. Jag har MS och är rullstolsburen.

Måndag.

Idag har jag varit på promenad här i TenBel och upptäckt att trottoarkanterna är på tok för höga för handikappade utan hjälp. De är ca 15-20 cm höga på många ställen. Hotellet är handikappvänligt så till vida att jag kommer in på toaletten med en rullstol, men golvbrunnen existerar enbart i badkaret. Jag duschade sittande på en plaststol som vi hittat ute på altanen. Det gick bra efter det att vi hade förstått att vi kunde använda en kastrull i stället för duschen som inte gick igång. Vidare äventyr väntas i morgon.

Tisdag.

Vi har upptäckt att duschen fungerar om man drar i en viss knapp, så nu är det problemet löst. TenBel har byggts av en belgare på 70-talet som hade en handikappad fru. Ten är en förkortning av Teneriffa och Bel för Belgien.

Vi har upptäckt att det går utmärkt för mig att ta mig fram inom hotelområdet, som är mycket stort och med flera hotell. Förutom trappor finns det ramper för rullstolar överallt. Här är en hel del rörelsehindrade med olika handikapp. Området är kuperat och trevligt och det är helt underbart att se stora palmer vaja och blommande julrosor och nerium i buskformat.

Onsdag.

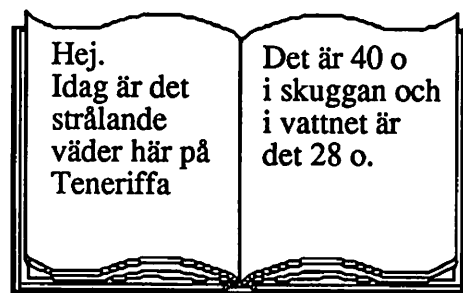
Idag har jag som vanligt fått hjälp ner till badet. Jag bör berätta om hur jag bor. Jag har hyrt en lägenhet med pentry plus altan, varifrån jag kan se hibiskusar m.m. blomma. Jag bor längst ner så det är inga bekymmer med hiss eller trappor. Rummen är ganska stora men svängraden på toaletten är

på tok för trång. Med hjälp av assistent går det utmärkt. En el-rullstol vore opraktiskt att ha. Toalettstolen är för låg. Sängarna är bra. Överhuvudtaget trivs jag bra i lägenheten. I morgon skall jag gå och handla och skriver då rapport om det.

Torsdag.

Har varit och handlat i en mycket stor och fin affär i ett område som det var svårt att gå i med rullstol, men två gentlemän kom till vår undsättning så det gick galant. Jag blev mycket glad och skall gå till samma område igen. På promenaden såg jag också många underbara blommor som jag inte vet namnet på.

På natten hände något fruktansvärt. När jag kom in på toaletten så såg jag ett äckligt stort djur, en kackerlacka. En av assistenterna bar ut den på altanen och det var stor tur att vi inte dödade den för sedan hörde vi av personalen på Spies att kackeckerlackor har två

körtlar på halsen som sänder ut luktämnen om de blir dödade och det är en signal till alla andra kackerlackor som då kommer till hjälp.

Fredag.

Jag har för första gången badat idag. Jag fick hjälp av en okänd kvinna också, så det var tre kvinnor som hjälpte mig. Det var helt underbart. Det var en bred trappa ner i bassängen så jag tog stjärtvägen ner. Det gick utmärkt.

forts.nästa sid.

Det belgiska Independent Living-registret

Våra vänner inom Independent Living Vlaanderen, den flamländiska delen av Belgien, är enormt företagssamma. 1983 var tre belgiska killar här i Sverige för att träffa Professor Sven-Olof Brattgård, Göteborg, som var initiativtagare till Fokus.

Fokus-lösningen utvecklades så småningom till den nuvarande boendeservice-modellen. Bland de tre var Jan Sabbe som kör sin hemmagjorda el-rulle med hakan.

De hade min adress och hälsade också på hos mig. Vi talade mycket om boende och personlig assistans. Jag visade dem min video om den amerikanska Independent Living-rörelsen. Sedan åkte de hem och vi behöll kontakten. 1988 inbjöds de, av Lillian Pastina, vår peer counselling-lärare från Berkeley, Kalifornien

Resedagbok från Teneriffa

Forts. från föreg. sida

Det är en pool med havsvatten som de rengör och tömmer varannan dag. Det känns riktigt att bada i saltvatten och höra vågorna som slår mot klipporna, som skiljer poolen från havet.

Lördag.

Datomet står ej för vädret som är mycket vackert. Idag har vi varit och handlat i samma område som vi träffade de trevliga gentlemännen. Vi har också åkt en tur med TENBel-tåget upp till ett annat ställe där vi hade trevligt. Vi tittade på naturen.

Sammanfattningsvis är detta ett gott område för handikappade med egna önskemål. Maten är okey. Lägenheten är bra trots diverse svårigheter som jag skrivit om tidigare.

Hälsningar

Britt-Marie Sundfeldt.

och mig, till en veckas peer co-unselling och planeringsstöd. Sedan dess har de startat sin Independent Living-rörelse med över 250 medlemmar. De har hjälpt ett antal kamrater att flytta ut från institutioner, däri bland Ann som jag skrivit om tidigare i STILETTEN.

Ann jobbar nu för föreningen med ett spännande projekt. Hon matar in uppgifter på data för ett Independent Living-register. Ideén går ut på att vi alla är experter. Många av oss har kontakter på viktiga områden och stor vana vid att leva med funktionshinder.

Vad ligger då närmare än att skapa ett nätverk för rådgivning och ömsesidigt stöd där dessa kunskaper kommer till användning?

På det sättet kan medlemmarna få mycket konkret nytta av sitt medlemskap. Det går till så här. Man begär ett frågeformulär från föreningen. Där ska man fylla i uppgifter om de områden där man har expertkunskaper, t.ex. el-rullstolar, urinvägsinfektioner, bostadsanpassningsbidrag, formulering av annonser för personliga assistenter, resor till Sri Lanka - allt möjligt.

Var och en som är medlem i registret har tillgång till hela registret. Är man med i registret har man rätt till andras hjälp och förväntas i sin tur hjälpa andra som söker råd, i den utsträckning man orkar med. Däremot lämnas inga uppgifter till utomstående. Behöver man alltså råd, information eller stöd i ett visst ärende är det bara att gå in i registret

och få namn och telefonnummer på experterna på detta område.

När jag var i Belgien i somras, då hade Ann använt systemet själv. Hon ville låna en skåpbil med campingutrustning för att göra en bilresa till slotten i den franska Loire-dalen.

Hon letade alltså i registret efter någon som har en sådan bil. Hon hittade Jan i registret, som ägare av campingutrustad skåpbil. Ann hade tänkt sig att byta bil med Jan för 14 dagar men Jan är för lång för att använda Anns Ford-personbil med förhöjt tak. Då hittade Ann även Eddy Denayer (som var gäst hos Lilian Persson i Jordbro i somras) som skåpbilägare. Och nu var triangelfärderna klar: Ann lånar Jans campingbil, Jan lånar Eddy's skåpbil där han har tillräckligt plats. Och Eddy lånar Anns bil vars takhöjd räcker för honom, om han lutar ryggstödet på sin rullstol bakåt.

Andra begeistrade användare av registret har fått information om speciella hjälpmedel, om rättsliga tolkningar av vissa bidrag och mycket mera.

Det kunde vara något även för oss i Sverige. Vi skulle behöva några projektarbetare som startar upp ett liknande register här. Dessutom försöker vi inom ENIL att få igång ett sådant system för Europa. Med hjälp av ett europeiskt register skulle man exempelvis kunna byta bostad med någon under semestern.

Adolf*

Besök från Belgien 7/8- 11/8-90

Eddy åkte campingbuss hit till Sverige tillsammans med tre kvinnliga assistenter. De bodde hos Lilian Persson i Jordbro. Intervjun med Eddy gjordes i trädgården en av de vackraste dagarna i somras. På kvällen var det stort trädgårdsparty med köttgrillning. Vi var ca 25 personer. Hector Ortega var en utmärkt kock.

Eddy Denayer, 32 år, från Heusden- Zolder, utbildad husdesigner, som trivdes bättre med skogsarbete där han fick vara ute i naturen. Vid en bilolycka för 5 1/2 år sedan så bröt han nacken och låg på sjukhus i 13 månader och därefter på ett hem för äldre och för mentalt störda människor i 9 månader.

Därefter fick han flytta till ett bostadsprojekt i Solder, liknande vårt boendeservice. Han hade tur som fick en lägenhet där eftersom det finns bara 4 sådana bostadsprojekt i hela Belgien. Där fick han assistans ca 2 timmar per dag och det enda han fick lära sig var att tvätta sig, äta m.m.(ADL-träning) Ingen lärde honom hur han skulle kunna leva ett meningsfullt normalt liv.

Han blev bekant med en man vid

Så startade de Independent Living Vlaanderen för 2 1/2 år sedan. Idag är det 10 personer som arbetar och ansvarar för olika områden, ex. adressering och utskick, kurser och kursmaterial, tidning. 8 personer gör tidningen som kommer ut 4 ggr/år och 2000 ex/gång. Medlemmarna har lön för sitt arbete. (45 personer anställer egna assistenter) och 250 medlemmar kommer till peer counselingkvällarna.

Peer counselling hålls på 5 olika platser i Belgien varje månad. Det är bara Jan och Eddy som reser runt och leder dessa, så han tycker att det blir litet för jobbigt. De håller också på att göra en bok om hur man gör peer counselling. Han tyckte att Lilian Pastinas kurser inte var så tillämpliga i Europa.

blinda, döva, rörelsehindrade m.fl. Eddy är nog med att markera att Independent Living är ingen organisation utan en "movment" dvs. en rörelse. En rörelse är som en snöboll som sätts i rullning och inte kan stoppas. Han försöker att samla alla de små föreningarna till Ind. Living för att bli starkare. Tidningen sänds till alla medlemmar i alla handikapporganisationer.

Hemtjänst finns även i Belgien men fungerar lika som här. Det kommer brev i brevlådan att de inte har personal och personalsättningen är stor.

Independent Living får inga pengar från kommunen till pers. assistans utan de måste ordna pengar själva. De hade hållit en konsert bl.a. och fått in pengar. För peer counsellingkurserna får de ekonomiskt bistånd av regeringen.

Det är mycket viktigt för Eddy att själv arbeta för ett ekonomiskt oberoende. Därför har de planer på att starta företag inom fotokopie och layout-branschen. De säljer också fax, datorer m.m till medlemmarna för billigare pris än i affärerna.

Staten betalar datorer för de handikappade människor som lär sig data och som kan skaffa arbete. Efter olyckan så har Eddy lärt sig data under 2 års tid, men han vill inte arbeta med det eftersom han har nog mycket att göra med att organisera Ind. Living projekt.

Bostadsanpassning och tekniska hjälpmedel måste betalas själv, men om man är energisk och vet var man skall vända sig så kan

forts.på sid.30

namn Jan Sabbe som ledde peer counselingkurser 100 km därifrån och han åkte dit och började på så sätt att komma ut i livet igen. Han träffade även Lilian Pastina och gick på hennes kurs.

Det finns 2 stora handikapporganisationer i Belgien. En för katoliker som heter KVG och en för socialister VFG, vilka leds av icke-handikappade personer. Det finns också flera små organisationer för

Vapenvila i Haninge

Efter 4 års lyckad försöksverksamhet med STIL, 1 års förhandlingar och ett 1/2 års strider om permanentning, 1 död och flera sårade så har vapenvila inträtt i Jordbrodistriktet. Två beslut om avveckling av STILprojektet har rivits upp. Tystnad råder, än har de två kvarvarande STIL-medlemmarna inte fått klara besked om vad som skall gälla.

STIL-projektet permanentades den 1 juli-89 i alla kommuner som var med från början, utom i Haninge.

Under det senaste året har medlemsantalet i STIL-kooperativet fördubblats och idag så fungerar 60 personer som egna arbetsledare.

STIL har tagit emot flera studiebesök av intresserade tjänstemän från olika kommuner och många har bett att få teckna avtal med STIL.

Vad är meningen med försöksprojekt?

Är de till för att prova nya idéer, för att förbättra något som redan finns eller är de bara en parentes för att ge sken av inflytande på gräsrotsnivå?

Att ett misslyckat projekt är dömt till undergång är helt givet - men vad göra med ett lyckat?

Det finns bara ett svar - att tack-samt acceptera nyordningar som är av godo.

Mänsklighetens framåtskridande har möjliggjorts genom att anamma nya friska idéer och försök.

Lilian

En vän och kämpe är borta. Det är ofattbart att just hon, som var så full av liv och entusiasm och hade så mycket kvar att ge, bara helt plötsligt lämnade oss alla.

Vad hon inte visste om funktionshinder tekniska hjälpmedel eller motstånd i allmänhet, är inte värt att veta! Oförtröttligt sprutade hon fram idéer om hur det dagliga livet skulle kunna förbättras, hur man skulle tackla trög byråkrati eller alla andra praktiska eller teoretiska problem, som vi stundligen måste lösa.

Hade Du sorger så fanns hon till hands med sin förtröstan och stöd manande framåt. Ingenting blev för svårt eller hopplöst när man kände all den värmande vänskap hon lät flöda.

Som genom ödets ironi blev det hon som drabbades så hårt när Haninge aviserade om indragning av STIL i kommunen fr.o.m. jan-90. Hon fick aldrig uppleva att beslutet upphävdes tio dagar efter hennes död.

Jag vill påstå att den vånda, ja förtvivlan över att behöva återgå till den ofria tillvaron beroendet av hemtjänsten bjuder på, stressade hennes hälsa svårt.

Med henne som inspirationskälla skall vi fortsätta hennes kamp vidare att hjälpa så många som möjligt att få ta del av STIL.

I ljusaste minne bevarad!

Barbara *

STIL-projektet i Jordbro har varit mycket lyckat för de tre medlemmar som varit med.

Ingen har haft svårigheter att skaffa personal. Mycket högre livskvalitet har uppnåtts inom ramen för de hemtjänstimmar som beviljats.

De enda problem som varit har berott på kommunens ovilja att betala den timkostnad som projektet krävde samt till sist beslutet att inte låta medlemmarna fortsätta att erhålla servicen genom STIL.

Ur tidningen Mitt i Haninge den 24 okt-90

Tommy Simonsen, journalist, frågar Thommy Johansson ordförande i distriktsnämnden i Jordbro:

- Borde man inte ha tagit det läkarutlåtande som lämnats tidigare på större allvar?

Thommy Johansson svarar:

- Det enda det sa var att när det sker förändringar så blir människor stressade. Lärdomen av det här är väl att man inte ska ge sig in i försöksverksamhet, som STIL var, om inte människor klarar av att de avvecklas.

Britt-Marie Sundfeldt berättar om STIL vid torgmötet i Jordbro

ALLA HANDIKAPPADE SKA HA DET LIKA BRA.

Fredrich Klein, socialdemokratisk ledamot i Jordbro socialdistrikt har skrivit ned 10 punkter som ett "tillrättaläggande" av en artikel som varit införd i nr 42 av Södernyheterna.

1. Rubriken borde i rättvisans namn varit "Tre(3) av åttiosex (86) handikappade med hemtjänst i Jordbro rasar". Det finns flera än 86 handikappade i Jordbro.

2. Distriktsnämnden, det vill säga den folkvalda majoriteten fattade den 14 juni ett beslut i demokratisk ordning. Dom nu drabbade personerna upplystes om möjlighet till rättslig prövning, vilket också skedde. Kammarrätten avlog deras yrkande om verkställighetsförbud den 5 juli 1990. Övriga besvär avvisades i en dom den 21 september.

Varför dom klagande inte gick till nästa instans kan jag bara spekulera i.

3. Som det står i artikeln valde dom själva att bli "bråkstakar". Detta innebar otillåtna, odemokratiska och groteska demonstrationer och vad värre är, personförföljelse av tjänstemän, politiker och nedvärdering av anställda kommunala hemtjänstassistenter.

4. De borgerliga har inte alltid varit positiva till STIL-projektet. Först när dom vädrade morgonluft i våras ändrades deras synsätt.

5. Visst är det orättvist mot andra när STIL-deltagarna låser sin tid. Händer det aldrig att en STIL-medlem är borta från hemmet en längre tid? Skall dom ha full hemtjänst i så fall? Vore det inte bättre att andra kan få lite mera hjälp vid sådana tillfällen?

6. Kostnaden har diskuterats åtskilliga gånger i distriktsnämnden. Men en sak har dom borger-

liga glömt bort statsbidraget om 65 000 kr/per hemmassistenttjänst fås knappast för timanställd personal.

7. Antalet rullstolsbundna som anges i artikeln är överdrivet. Dessutom är två av de fem personer som är avbildade inte från Jordbro. Med länsrätten i samma stycke menas förmodligen länsstyrelsen dit en klagoskrift sänts.

Veckans Ros

Ett stort fång rosor till ordförande i Jordbro socialnämnd Tommy Johansson samt min eloge till hemsamariterna som nu har blivit så bra. Fram för rättvisa!

May-Britt Öhlund,
Haninge

Aningslös hyllning till politiker

forts. nästa sida

Alla handikappade ska ha det lika bra.

forts. från föreg. sida

8. Beroende på hur man räknar kommer man fram till olika siffror dvs vilken timpenning som ligger till grund. Tar man statsbidraget med i beräkningen fås flera hemtjänststimmar. Siffran 25 000 är givetvis i underkant.

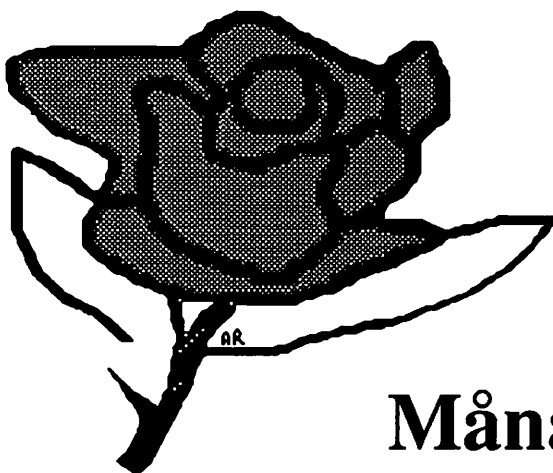
9. "Alla skall ha det lika dj-gt" står det i slutet av artikeln. Resurserna måste fördelas lika och så rättvist som möjligt. "ALLA SKALL HA DET LIKA BRA". Vi har flera handikappade som är värre därän än dessa tre. Det finns folk som är heltidsbundna vid sin säng och således aldrig kommer ut, eller psykiskt sjuka som kräver dygnet runt service. Dom tre klagande kan med sina permobilar(=eldrivna rullstolar) i alla fall komma ut.

10. Dom får gärna för mig dela ut flygblad och skriva brev. Men dessa får inte innehålla hotelser (en hotelse är vid det här laget redan polisanmäld) eller kränkande påståenden. Det gagnar sannoligen inte deras sak. Slutligen måste det komma fram: anledningen till distriktsnämndens beslut i juni beror helt och hållet på den vilja till samarbete och avsteg från redovisningsöverenskommelsen som STIL-deltagarna i Jordbro hela tiden visat.

FREDRICH KLEIN

S-representant i distriktsnämnden.

PS STIL-idén är bra, men provperioden har inte kunnat utvärderas

Månadens ros

Överlämnar vi med varm hand till Tuula Viitanen (vpk) i Jordbro Socialdistrikt, som visade prov på mänsklighet, rättrådighet och mod när hon övergav sin tidigare ståndpunkt och röstade för STIL i Jordbro.

Vidstående artikel talar för sig själv men bemöts här i korthet av red.

1. Hur vet man att de andra 86 med hemtjänst är nöjda?
2. Din spekulation är troligen riktig. Av erfarenhet vet vi att det inte lönar sig att gå vidare. Högre instanser går även de efter tjänstemannautlåtagandet.
3. Vi väljer att kalla det för civil olydnad, som det för övrigt skulle behövas mera av i Sverige. Vi har inte nedvärderat några hemtjänstassistenter, vi har endast haft synpunkter på tjänstemannautlåtagandet.
4. Folkpartiet har hela tiden stött oss i STIL.
5. Vad vi vet så har ingen blivit av med sitt funktionshinder när han lämnat kommungränsen. Men vistelsebegreppet måste ändras. Vi har hela tiden talat om kommunarrest
6. Vi har fått uppgift om att statsbidraget är på 35 000 kr/per årsanställd. Självklart gäller det även för våra assistenter när det

är kommunen som har hand om timmarna.

7. I STIL är vi mycket solidariska mot varandra och de andra personerna på bild är kamrater från andra kommuner som har tecknat avtal med STIL.

8. Haninge kommuns ekonomer har medgivit att STIL inte är dyrare.

9. Som vanligt så ställs olika handikappgrupper mot varandra istället för att jämföras med andra människor. Att ha permobil är ett plus när man väl kommit upp ur sängen.

Heltidsbunden vid sin säng eller inte, assistansen skall utgå efter timbehovsbedömningen.

10. Än så länge finns tryckfrihet i Sverige. Polisen känner inte till någon polisanmälan.

Ritwa Gough, Arbetslivscentrum har skrivit en hel avhandling med utvärdering av STIL som visar ett mycket positivt resultat.

Red.

Ps Tack för det. Varför då så stort motstånd ?

Denna artikel var införd i Tidningen Nyckeln nr 4 1990.

Vi ska ta hand om våra gamla

Vi kommer just in i rummet när syster Birgit lägger på telefonluren. Hon hälsar, men brister sedan ut i det varav hjärtat är fullt.

"Nu ringde den här kvinnan igen. Hon bor vägg i vägg med en pensionär som inte har några anhöriga, alla vänner döda. Ingen annan än den här grannen bryr sig om henne, och nu säger hon att hon inte orkar längre - vi måste ta hand om den sjuka."

Men det finns väl ålderdomshem och långvård?

"Massor av pensionärer i Stockholm bor kvar i hemmet, som det så tjuvigt heter. De kanske får två timmars hjälp från hemtjänsten tre gånger i veckan, som den här pensionären."

Men hon kan inte äta själv, knappast lägga sig i sängen. Det händer att grannen kommer in efter sitt jobb på kvällen och hittar henne utsvulten. Hon har inte ätit på hela dan. Det står en plastask med mat på bordet eller i kylan, men hemhjälp vägrar att mata henne. Jasså, du har inte ätit, är du inte hungrig? säger hemhjälp när hon kommer varannan dag, och slänger ut maten som är skämd. Klagar pensionären får de ofta svar som: Håll käften! Vill du ha hjälp får du hålla tyst."

Vi besöker Gärdets sjukhus för att titta på ett par avdelningar som står tomma. Där ska en avdelning för senildementa och en för rehabilitering göras i ordning. Britta Andersson sitter i sociala distriktsnämnden på Östermalm för Stockholmspartiet och engagerar sig i det här. Vi går omkring i det stora huset. Odsliga korridorer, rumfyllda av sängbord, trevliga dagrum med nyklädda möbler, fin konst på

väggarna. Och varför är det tomt här, då så många behöver hjälp?

Det är kris inom vården på grund av personalbrist och onödig byråkrati. Det läggs en proposition i maj om åldringsvården, som föreslås gå över från landstinget till kommunen från och med 1991.

"Åldreomsorgen i Stockholm har till stor del lamslagits, för att landstinget skrivit ut patienter från institutionerna i så snabbt tempo, att hemtjänsten och långvården inte hinner med", säger Britta Andersson.

"Man behöver pröva många olika nya driftsformer. Satsa på alternativ som föreningsdrift, kooperativ, servicekuponger och enskild drift typ AB Svensk Hemtjänst. Med en befolkning

som blir allt äldre kan man också tänka sig helinackordering i ålderdomshem och gruppboheter.

Vi går med syster Birgit genom ett dagrum på långtidsavdelningen. Där sitter Nils klädd i prydlig mörk kostym, vit skjorta och slips. Han pratar vänligt och läser en finanstidning upp och ner. Intill honom sitter ett par gamla kvinnor. En halvsover, en annan klappar nervöst och monotont sin jättestora slitna nalle.

Då vi blir gamla blir vi hjälplösa som små barn. Men vi är inte lika söta! Att gamla människor i det längsta håller på sin värdighet är Nils ett fint exempel på. Och det är ett brott av samhället att kränka den mänskliga rättigheten.

DN 10/8-90

Hemtjänst, oj då, hur ska det då gå

ADOLF RATZKAS INLÄGG i söndagens DN (5/8) om hemtjänsten och det förtryck han anser att behövande utsätts för inspirerade Gerd Peterson till en dikt i ämnet. Hon är psykolog inom vuxenhabiliteringen och har sedan tidig barndom erfarenhet av funktionshinder och hemtjänst/boendeservice.

Vill ni ha hemtjänst oj då
hur skall det då gå
— med våra resurser
Ni kan säkert träna upp er
det finns så fina hjälpmedel
eller varför inte fråga grannarna
mitt emot

Behöver ni hemtjänst aj då
hur skall det nu gå
— med våra resurser
Ända sedan barndomen
med påklädning och hushåll
Barnhab måste ha misslyckats
med träningen av er

Ni måste ha hemtjänst usch då
jag vet inte hur det går
— med våra resurser

Det blir besvärligt kan jag säga
med arbetsmiljöaspekterna

Vi måste ha dammfritt, möbelfritt,
kravfritt
för att kunna hjälpa till

Jasså ni väljer någon annan oj oj då
men hur skall det nu gå
— med våra resurser

GERD PETERSON

Nya grepp i hemtjänsten

Socialchef Kjell Jansson i Lidingö har kommit på ett fantastiskt sätt att lösa hemtjänstfrågan. Han berättade om idén som kommer från Amerika i ABC-Nytt den 18 sept.-90

Människor ska hjälpa äldre och funktionshindrade utan ersättning men tiden skall bokföras och sparas tills vederbörande själv behöver hjälp.

Tänk att ingen har kommit på det förut ?

Arbetarna på Volvo jobbar gratis några år och sedan går de och kvitterar ut en bil för den tid som de har tjänat in.

Tjänstemän och politiker avstår från lön men bokför och har till godo den tid som de själva beräknas behöva service på äldre dar.

Är vi måntro på väg tillbaka till bytessamhället där man bytte varor och tjänster med varandra. I så fall torde äldre och handikappade för vilken idén var tänkt, vara de enda som inte kan byta

lika för lika utan tvingas vara en mottagande part och får alltid känna sig stå i tacksamhetsskuld.

Förresten så tror vi att skattemyndigheterna har litet svårt att godta en sådan lösning. Det liknar svartjobb.

Vad fins det för garantier att det finns folk som ställer upp den dag som hjälpen skall betalas igen ? Och vad är dagens timme värd om 20 år ? Kanske 10 minuter ?

I Haninge kommun finns de som är inne på liknande tankegångar. Där har pågått en utställning om planer på att bygga bostadsområden där folk (pensionärer) skall hjälpa varandra gratis.

Att hjälpa varandra är nog bra men det är något som inga myndigheter kan organisera utan i de fall som det sker så är det människor själva som skall hitta varandra, trivas ihop och ha ett likvärdigt utbyte av varandra, annars så är vi tillbaka i gamla tiders välgörenhet och fattighjälp.

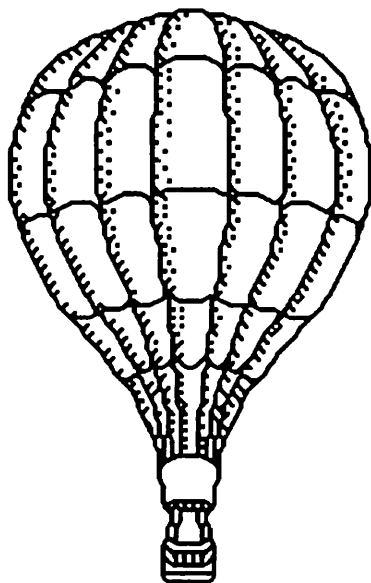
Det är konstigt att det alltid är de gamla och funktionshindrade som skall drabbas av sådan sparnit.

Varför tänker aldrig våra förtroendevalda på att det de förordar till äldre och handikappade drabbar dem själva. Om inte i dag så med oundviklig säkerhet om några år.

Varför kan vi inte gemensamt försöka bygga upp en tryggad framtid för alla när det gäller servicen.

Det är säkert lättare för en frisk människa i aktiv ålder att avstå sjukpenning några dagar per år, än det är att avstå från service när han/hon blir sjuk eller gammal.

Sonia *

Med luftballong och devisen "Framtid som hägrar" gjorde distrikt 13 en kampanj för att värva folk till hemtjänsten. Kostnad 340.000 kronor.

"Det är inte pengar som saknas" säger Nils Erik Högstedt, tf chef vid socialdistriktet. Mats Hagelin, personalsekreterare uppger att varje nyanställd kostar omkring 75.000:-

I Rinkeby och Kista har man sänt 40 hemvårdsbiträden till Grekland för att studera äldreomsorgen. Sådana studieresor har tidigare gjorts både av socialchefer och socialarbetare i dessa distrikt.

STIL kan också se en framtid som hägrar. En framtid med lagstadgad rätt att bestämma över sitt eget liv.

En framtid som tillåter människor med funktionshinder att välja mellan olika alternativa lösningar av service.

En framtid där vi slipper leva i ständig ovisshet om besparingar, nedskärningar, inskränkningar i våra liv.

Vi får hoppas att de som rest till Grekland för att studera äldreomsorgen har ägnat sig åt att vila och bygga upp sin hälsa så att de kommer tillbaka till sina arbeten fulla av energi.

Dock får vi hoppas att vi slipper den förnedrande, obetalda anhörigvården som resenärerna troligen fick studera i Grekland.

Sonia *

Vi är ett prejudikat.

Andreas Hanikat är STIL-kooperativets yngste medlem och därmed egen arbetsledare.

Vill berätta något som är väldigt roligt för oss. Vi har gått med i STIL. Innebär att vi själva bestämmer när vi vill ha assistansen. Inte bara 8-17 mån-fre. Det var en väldigt lång och jobbig väg dit. Jobbig på många sätt därför att inget liknande hade hänt inom barnomsorgen tidigare.

Vi är ett prejudikat.

Det handlar om Andreas 8 år. Han har under 6 år blivit lovad en extra resurs pga sitt funktionshinder. Enligt socialtjänstlagen har barn med funktionshinder samma rätt som barn utan funktionshinder. Det fungerar tyvärr inte lika på alla håll i landet. En del får en väldigt fin assistans från kommunen. En del får ingen alls. Med STIL:s lösning kan vi idag leva nästan på samma villkor och det känns underbart. Som

föreaädrar- att slippa vara med för att barnen ska ha möjlighet att få göra saker tillsammans med kompisar- det kan gälla aktiviteter som t. ex skolan anordnar.

Att vara en "normal" förälder.

Nu kan man vara en "normal" förälder som slipper att vara sjukgymnast, dietist, sköterska, städerska, chaufför osv. osv. Man kan tillsammans med assistenten och barnet gå igenom hur vi ska lösa sakerna tillsammans. Menar inte på något sätt att det här tar bort föräldraansvaret. Det har inget alls med föräldraansvar att göra. Men relationen blir mera normal om man har personlig assistans till ett barn med funktionshinder.

Funktionshindrade barn behöver också tid för egna utforskningar, utan föräldrar, precis som vilket barn som helst. Barnen behöver inte "livvakter" utan assistans av människor de tycker om.

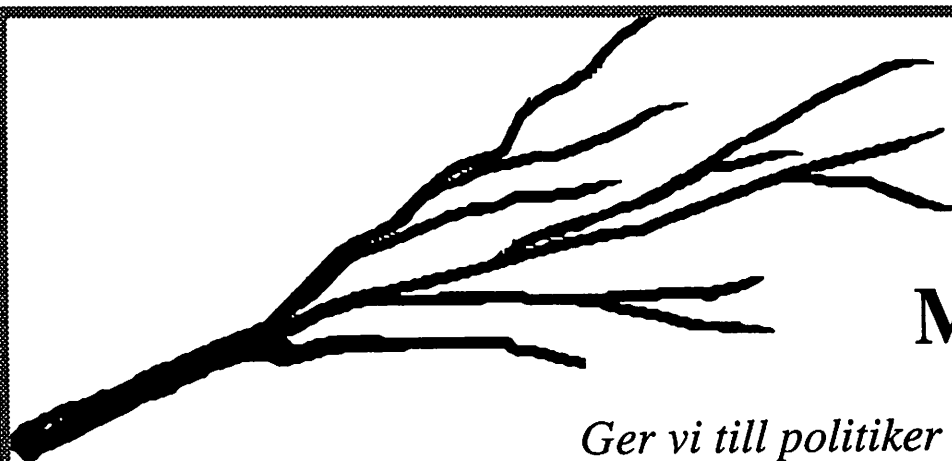
Alla vi i samhället har ju någon typ av assistans i vårt vardagsliv, såsom bilverkstäder, bagare, sko-

makare, konfektion, konfektyr osv. Vår familj har fått det mycket bättre, men vi har inte på långa vägar kommit så långt som till vårt mål.

Det tar tid att anpassa sig till alla förändringar, både roliga och tråkiga.

Vi kan åka och bada hela familjen för att vi har lust, det är kul, inte därför att vi måste. Syskonen till andreas kan också hävda sin rätt av oss föräldrar. Föräldrar har olika egna behov, vilka man ofta får lägga åt sidan. Det är tufft nog att vara förälder med allt vad det innebär. Har man dessutom ett funktionshinder i familjen är det inte lättare.

Vi känner att vi nu är på rätt väg.

Månadens ris

Ger vi till politiker som gör inbesparingar som så hårt drabbar gamla människor, vilka har byggt upp Sveriges välstånd, samtidigt som mycket pengar satsas på onödiga utredningar bl.a.

Ett pimpeläventyr med Permobil

Pimpling är en form av fiske, där man använder blanka krokar utan agn och låter metreven ständigt vara i rörelse. T.ex i ett hål i isen.

Det hände sig att vi var några ungdomar modell äldre, som på underliga sätt lyckats ta sig ut på den klara, fina isen som det året fanns på Torsbyfjärden.

Vår utgångspunkt var DHR,s sommarhem Aspvik. Där går det lätt att ta sig ut på sjön. Det var mycket snö vid det här tillfället, men Aspviks skyddshelgon

"Hasse", hade varit ute och med snöslungan gjort en framkomlig, nästan tillräckligt bred ränna i den djupa snön. Snörännans bredd passade precis till "permons" bredd, men hjulens navkapslar är "buktiga" och det var tillräckligt för att köra fast i snön. Men med upprepade fram- och backkörningar kunde vi så småningom komma ut på de fria isvidderna.

Nu började själva färden ut till fiskebanken, som finns tvärs över vattnet på Torsbyfjärdens nordöst sida. Vid närmare eftertanke så måste det ha tett sig ganska komiskt när vi kom, tre helt väsensskilda ekipage. Först kom en gentleman på cykel, han hade stora svårigheter att hålla rät kurs, varje gång han vinglade med styret, körde han omkull. Han hade obetydliga ryckningar som fick detta stora resultat då han passerade en snöfri isfläck. Några allvarliga skador uppstod dock inte.

Som nummer två kom en man sittande på en pulka, med en skidstav i varje hand stakade han sig fram mycket effektivt.

Ingen hade nog väntat sig att permobilen skulle bli sist, men dels var vi två man, en körde och en åkte stående på fotsteget som är avsett för föraren. Det uppges att permobilen skall göra 12 km/tim

men då skall det nog vara både medvind och medlut.

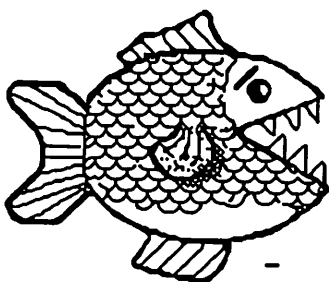
Efter permobilen, bunden med en lina, hade vi en tom plastdunk som skulle tjänstgöra som flöte vid ett eventuellt haveri.

Väl på plats ute vid fiskestället myste vi och hade det skönt. Det var i början av mars månad och solen började lysa varmt och skönt.

Något fint "nappar-väder" var det inte i dag, det verkade vara dåligt med fångsten för de övriga också. Då tog jag fram min termos och tog en kaffepaus. När jag satt där och njöt hördes ett skrapande ljud från mitt fiskehål och jag såg hur skaftet på pimpel-spöet snurrade runt och försvann ned i det mörka hålet. Äntligen hade jag råkat ut för att få den jättestora fisken, som ingen skådat och sett måttet på. Självt fick jag en "blåtira" när jag ramlade vid försöket att rädda pimpel-spöet.

Några hål längre bort, var det en kvinna, som började väsnas. Hon hade fått en så stor fisk, att den inte kom igenom pimpelhålet. En man med en yxa dök upp. Han försökte vidga hålet, men måste ge upp på grund av isens tjocklek. Med en vanlig isbör som fick fortsätta där yxmannen slutat, lyckades fisken bärgas. Kvinnan gav bort den romstinna torsken till yxmannen, som blev så glad att han gick runt och förvisade fisken för alla som ville se den.

Ernst *

Besök från Belgien

forts. från sid. 23

man få bidrag till detta. Alltför många har inte ork eller kunskap om hur det ska gå till utan sitter och betalar själva.

När det gäller tillgänglighet så är regeringen öppen för att förändra trottoarer m.m men vet inte hur. De blinda och de rörelsehindrade har olika önskemål om ändringarna och så blir det inget av.

Ind. Living lämnar gratis rådgivning till regeringen om hur ändringarna skall vara.

Ind. Living, Vlaanderen har 4 punkter på sitt program för närvarande.

Punkt 1. Bilda peer counselling center.

Punkt 2. Bedriva informations verksamhet till "disbled peoples"

Punkt 3. Komersiell aktivitet med net work över hela världen.

Punkt 4. Starta projekt liknande STIL.

Belgien har lång erfarenhet av kooperativ och Eddy tyckte att det var många värdefulla tips han fått vid det här besöket i Sverige som han skall försöka att omsätta i praktiken.

Han var mycket imponerad av våra lokaler. De har ingen egen lokal ännu utan arbetar i sina hem.

På en fråga om de är accepterade av regeringen svarar Eddy att han tror att de är litet rädda för vilka förändringar som Ind. Living kan ställa till med. Independent Living, Vlaanderen har utarbetat en plan över sin verksamhet som de skall presentera för regeringen i september. Om de inte får gehör för sina önskemål är de redo att tillgripa demonstrationer. I Bryssel finns det gott om stora truckar som kan köra handikappade och blockera byggnader om det skulle behövas.

Sonia *

Brevsvar från partierna

1990 09 13

Till STIL och STILETTEN

Folkpartiet anser att det är viktigt att den som har rätt till hjälp i form av personligt stöd/assistans själv ska ha rätt att besluta vem som ska ge hjälpen. Vi tycker att hemtjänsten i kommunerna för sällan erbjuder möjlighet att själv bestämma såväl vem som ska ge service som vi vilka tidpunkter det ska ske. Tyvärr ställs alltför ofta enskildas behov mot en stel kommunal organisation.

Folkpartiet anser att det behöver skapas ett utbud med olika former av personlig assistans som den enskilde själv kan välja mellan. Det innebär att den en

skilde ska ha rätt att disponera samma belopp som dagens kommunala hemtjänst avsätter för honom/henne. Den enskilde väljer sedan om man själv vill anställa någon/några assistenter, skaffa sig service med stöd av ett kooperativ eller använda kommunens hemtjänst.

Vi ser gärna att kommunerna tecknar avtal med STIL eller andra kooperativ. Vi vill arbeta för att bryta kommunernas faktiska hemtjänstmonopol och myndigförklara personer med funktionshinder.

För folkpartiet i Stockholms län

Birgitta Rydberg.

90-09-28

Adolf Ratzka
STIL
Magnus Ladulåsgatan 49
116 27 Stockholm

Hej !

Tack för ert brev om nya alternativ till den offentliga sektorns tjänster på handikappområdet. Jag ska kortfattat svara på er fråga.

Den socialdemokratiska regeringen har gett stöd till den STIL-verksamhet som bedrivs i Stockholm.

När det gäller handikappomsorgens utveckling så är det varje kommun som fattar beslut. Det är inte möjligt för partiet centralt att fatta beslut om hur varje kommun ska förhålla sig till STIL. Den diskussionen måste era medlemmar/företrädare föra i de olika kommunerna.

Med vänlig hälsning
SOCIALDEMOKRATERNA
partistyrelsen

Eva Larsson

1990-09-26

Till STIL

Ordförande Adolf Ratzka
Magnus Ladulåsgatan 49
116 27 Stockholm

Med anledning av Ditt brev 1990-07-23 angående nya alternativ till den offentliga sektorns tjänster på handikappområdet vill jag härmed meddela Haninge centerns ståndpunkt.

Haninge-centern verkar för alternativa former av såväl handikapp- äldre- som barnomsorgen. Vi vill att de enskilda skall ha möjlighet att välja den omsorgsform som passar just denna bäst. Det är naturligtvis också så att de ekonomiska aspekterna måste vägas in, kommunens ekonomi är en gemensam sak för samtliga partier.

Problemet med avtalet mellan kommunen och STIL kan vara att kommunen ligger ute med pengar under nästan ett helt år oberoende av om den handikap

pade genom STIL lyckats erhålla sin personliga assistans eller ej. Det kan medföra att samtidigt som medel utbetalas till STIL måste kommunen också ställa upp med egen personal - kommunens yttersta ansvar. Det kan bli dubbel kostnad under tiden. Detta är ett ekonomiskt dilemma för kommunen.

Haninge-centern är väl medveten om den utbildning i bl.a ansvar för att administrera sin egen hemhjälp som STIL ger sina medlemmar, och ser det som en mycket positiv del av STIL:s verksamhet.

Med vänlig hälsning

Kerstin Hjalmarsson
Vice ordförande i Västerhaninge/Tungelsta Sociala Distriktsnämnd samt ledamot av Socialnämnden.

Kommentar till Centern, Kerstin Hjalmarsson
I början av eget arbetsledarskap kan det ta litet tid innan man skaffat tillräckligt med assistenter och resurspersoner. Det borde vara enkelt att lösa ersättningsfrågan genom att kommunen sänder faktura till STIL på de timmar som hemtjänsten har arbetat. Det hör till undantagen att en etablerad arbetsledare i STIL behöver anlita hemtjänsten

Red

ANSLAGSTAVLAN

*** SMÅBARNSFÖRÄLDRAR MED FUNKTIONSHINDER ***

Hur går man ut med babyn om man sitter i rullstol ?
Hur lyfter man babyn ur sängen om man använder kryckor ?
Finns det höj- och sänkbara skötbord ?
Hur kan man mata sitt barn eller byta blöjor om man är darrhänt ?
Hur klarar man tröttheten ?
Vilken roll spelar personlig assistans ?
Kan man bära sitt barn om man har dålig balans eller är mycket svag ?

Dessa frågor och flera andra hoppas jag kunna undersöka medan jag samlar material till en handbok för småbarnsföräldrar med funktionshinder. Med hjälp av handikappinstitutet ska jag kartlägga de problem som föräldrar med funktionshinder har med att sköta barn och de lösningar som de har kommit på. Resultatet ska bli en handbok med ideer och förslag till föräldrar och blivande föräldrar.

För att göra boken så praktiskt användbar som möjligt vill jag kontakta och intervjua föräldrar med funktionshinder om deras erfarenheter.

Vilka problem har Du stött på ?
Vad var det svåraste med barnskötseln ?
Vilka lösningar har Du kommit på ?
Varifrån fick Du mest hjälp ?
Vilka problem förblev olösta ?
Vilka önskningar eller särskilda behov har Du ?

Jag vill gärna tala med Dig som nu har småbarn eller litet äldre barn.
Var god kontakta mig per brev eller telefon:

Marti G. Parker
Bolinderv. 43
175 74 JÄRFÄLLA

Tel. 0758/ 532 67

BREVVÄNNER SÖKES !

Man 26 år, högskoleutbildning,
bor på landet Volta region.
Medlem i disabled association
(handikappförening)
Fritidsintressen: Musik, pingis,
att läsa, skriva brev, resa, byta
presenter.

Gilbert Agbeko
c/o E.P.Church
P.O. Box 625
Tamale N/R
GHANA W/A

Jag är en funktionshindrad kille ,
arbetar som skräddare och tycker
om att sjunga. Jag är gift och har
tre barn Vi är medlemmar i den
katolska kyrkan.

Jag vill gärna ha brevvänner från
Sverige.

Sylvannus

Mitt namn och adress är:

S.Y. Zigli
St. Theresa,s centre for the Hand-
ikapped.
P.O. Box 1
ABOR Y/R
GAHNA